

Vilken inverkan har studiestödet på valet mellan att studera och inte studera?

– en enkätundersökning hösten 2010

Rapport från CSN

Datum
2011-09-12

Beteckning
2011-2189-7979

Ert datum

Er beteckning

Vilken inverkan har studiestödet på valet mellan att studera och inte studera?

Följande rapport har författats vid CSN:s utvärderings- och statistikenhet. Rapportern publiceras den 14 september 2011.

Beslut om att publicera rapporten "Vilken inverkan har studiestödet på valet mellan att studera och inte studera?" har fattats av ställföreträdande generaldirektören Ann-Sofie Löth i närvaro av utredaren Erik Thunell efter föredragning av enhetschefen Magnus Forss

Ann-Sofie Löth

Magnus Forss

Sammanfattning

Det svenska studiestödet ska möjliggöra studier för alla oavsett ekonomisk bakgrund och det ska rekrytera till studier. Hur stort studiestödets rekryteringskraft verkligen är har ofta analyserats med hjälp av enkäter riktade till studerande. Då har främst studiebidragets och studielånets rekryteringskraft analyserats tillsammans. Mer sällan har det belysts vilken inverkan studiestödet har på individens beslut att inte studera och vilken rekryteringskraft studielånet har.

I den här undersökningen har analysen riktats mot tre områden:

- vilken rekryteringskraft studiestödet har i sin helhet bland studerande på eftergymnasial nivå
- vilken rekryteringskraft studielånet har bland studerande på eftergymnasial nivå
- vilken inverkan studiestödet har på valet att **inte** studera.

Resultaten visar att andelen studerande på eftergymnasial nivå som uppger att de inte hade börjat studera om det inte funnits statligt studiestöd har minskat något sedan 2009 års mätning. I den här undersökningen är andelen 43 procent. Dessa studerande kan sägas vara rekryterade av studiestödet. Studiestödets inverkan på valet att studera är klart större bland studerande från hem med lågutbildade föräldrar än bland studerande från hem med högutbildade föräldrar. Av de studerande vars föräldrar har en utbildning på gymnasienivå uppger 58 procent att de inte hade börjat studera om det inte funnits statligt studiestöd. Motsvarande andel bland studerande som har föräldrar med eftergymnasial utbildning är 29 procent. I gruppen som har valt att inte studera är samtidigt studiestödets inverkan på detta val starkare bland personer med lågutbildade föräldrar än bland personer med högutbildade föräldrar. Detta beror främst på att de inte vill ta studielån.

För dem som studerar med lån på eftergymnasial nivå är studielånet dock mycket viktigt. Av dessa uppger 51 procent att de inte hade börjat studera om det inte funnits något statligt studielån. Motsvarande andel bland studerande med lån vars föräldrar har gymnasial utbildning är 71 procent, medan den är 36 procent bland studerande med lån vars föräldrar har eftergymnasial utbildning.

Resultaten tyder på att såväl studiestödet i sin helhet som studielånet i sig bidrar till att minska den sociala snedrekryteringen till eftergymnasiala studier, men att en höjning av bidragsdelen skulle kunna minska denna snedrekrytering ytterligare.

1	Inledning	4
1.1	Syfte och frågeställningar.....	4
1.2	Metod, urval och svarsfrekvenser.....	4
	Metod.....	4
	Urval och svarsfrekvens.....	6
	Bortfallsanalys.....	7
1.3	Disposition.....	8
2.	Studiestödets rekryteringskraft	8
2.1	Tidigare studier på området.....	9
2.2	Personer som har gått vidare till eftergymnasiala studier.....	10
	Studiestödets rekryteringskraft.....	10
	Den studerandes bakgrund och livssituation.....	11
	Studieinriktning och eventuellt studieuppehåll.....	12
	Ekonomi under studietiden.....	12
	Används studiestödet som ett försörjningsstöd?.....	13
	Personer som inte lånar mer än de behöver är oftare rekryterade av studiemedel.....	14
	Studielånets rekryteringskraft.....	15
	Trygghetsreglernas rekryteringskraft.....	16
	Räntevillkorens rekryteringskraft.....	17
	Rekryteringskraften i rätten till avskrivning av lån tagna för grundläggande eller gymnasial vuxenutbildning.....	18
	Låg kunskap om reglerna för annuitetslån.....	18
	Lånet främst ett sätt att omfördela inkomsterna över livscykeln.....	19
2.3	Personer som inte har studerat efter gymnasiet.....	19
	Orsaker till att man inte har studerat vidare efter gymnasiet.....	19
	Studiestödets inverkan på framtidsplanerna.....	20
	Social bakgrund.....	22
2.4	Personer som inte påbörjade sina vuxenstudier med det studiestöd de hade beviljats.....	23
	Orsaker till att inte börja studera med beviljat stöd.....	23
	Studiestödets inverkan på framtidsplanerna.....	24
	Social bakgrund.....	26
3.	Skillnader och likheter mellan de tre undersökta grupperna	27
4.	Slutsatser	28
	Studiestödets rekryteringskraft utifrån bakgrundsfaktorer.....	28
	Studiestödets utformning.....	29
	Referenser.....	30

Bilaga 1: Tabellunderlag till delar av text i rapporten

Bilaga 2: Resultaten för varje fråga i enkäten riktad mot dem som har gått vidare från gymnasiet till eftergymnasiala studier

Bilaga 3: Resultaten för varje fråga i enkäten riktad mot dem som inte har gått vidare från gymnasiet till eftergymnasiala studier

Bilaga 4: Resultaten för varje fråga i enkäten riktad mot dem som inte påbörjade sina vuxenstudier med beviljat studiestöd

Bilaga 5: Enkät som gick ut till dem som gått vidare från gymnasiet till eftergymnasiala studier

Bilaga 6: Enkät som gick ut till dem som ej gått vidare från gymnasiet till eftergymnasiala studier

Bilaga 7: Enkät som gick ut till dem som ej påbörjade sina vuxenstudier med beviljat studiestöd

1 Inledning

Det är viktigt för Sveriges utveckling att rekryteringen till studier är hög. Tidigare studier har visat att en välutbildad befolkning medför högre produktivitet som leder till högre inkomster, ökade skatteintäkter m.m. Studier har även visat att utbildning har positiva bieffekter för samhället, t.ex. minskad kriminalitet och förbättrad hälsa.¹ Utbildningen kan även ge individen andra positiva effekter utöver den ekonomiska vinsten, t.ex. bättre möjligheter att delta i det demokratiska livet.

Det har genom åren bedrivits en hel del forskning för att finna vad det är som påverkar den enskildes val att studera. Denna forskning kan i stor utsträckning delas upp i två ämnesområden: nationalekonomi och sociologi. Nationalekonomin är inriktad på de ekonomiska drivkrafterna att studera. Inom sociologin fokuseras det mer på sociala bakgrundsfaktorer som påverkar rekrytering och snedrekrytering.² Dessa två forskningsområden har visat att rekryteringen till högskolan påverkas av ekonomiska drivkrafter såväl som individens sociala bakgrund.

En bättre framtida ekonomi kan vara en stark morot för den enskilde att studera. Men för att kunna genomföra studierna krävs både förmåga att ta till sig utbildningen samt ekonomiska förutsättningar att kunna försörja sig under studietiden. För att öka möjligheterna att genomföra studierna, oavsett ekonomisk bakgrund, har Sverige ett studiestöd. Då studiestödet årligen omsätter stora belopp är det av intresse att följa upp dess rekryteringseffekt, dvs. i vilken grad det bidrar till att fler studerar. Centrala Studiestödsnämnden har här undersökt i vilken grad studiestödet bidrar till att fler studerar.

1.1 Syfte och frågeställningar

Att förstå varför vissa personer påbörjar studier och andra inte, är väsentligt för att kunna utforma en stringent utbildningspolitik. Just studiestödets roll för rekryteringen till studier är viktig kunskap för eventuella förändringar inom studiestödet. Syftet för denna studie är därför att kartlägga dels hur stort studiestödets rekryteringskraft är hos de som faktiskt fortsatt sina eftergymnasiala studier, dels hur stor inverkan studiestödet har i individens beslut att inte studera vidare. Relevanta frågor för denna undersökning är därför bland andra:

- Bidrar höjda bidrag till att fler påbörjar studier?
- Betyder en höjning av studielånen lika mycket för rekryteringen som en höjning av bidraget?
- Vilka grupper påverkas mest respektive minst av studiestödets utformning?

Svaren på dessa frågor kan ha en viktig del i utformningen av framtida studiestöd.

1.2 Metod, urval och svarsfrekvenser

Metod

Det svenska studiestödets rekryteringskraft har utvärderats ett antal gånger sedan 1970, både genom direkta frågor till studerande och via registerstudier.³ De två metoderna har sina fördelar och nackdelar.

Vid en registerstudie av studiestödets rekryteringseffekt undersöks hur förändringar i studiestödet har haft påverkan på antalet studerande. Fördelen med en sådan studie är att den ofta är billigare och snabbare att genomföra än en enkät-/intervjustudie. Resultaten från en registerstudie kan också ofta ligga till grund för utveckling av ett prognosverktyg för bedömning av hur en

² Se till exempel Becker, Gary (1993, Griliches, Zvi (1977), Greiff von Camilo (2008) eller Heckman, J. James & Masterov, V. Dimitriy (2007).

³ Se till exempel Fredriksson, Peter (1997) eller SOU 1992:122.

förändring i studiestödet kan komma att förändra antalet studerande. Prognosverktyget kan tas fram genom statistiska beräkningar. Den kanske viktigaste fördelen med en registerstudie jämfört med en enkätstudie är att registerstudien undersöker faktiska förhållanden, vilket ofta är svårt att beskriva genom enkätstudier.

Nackdelen med registerstudier är att det är svårt att ta hänsyn till samtliga övriga faktorer som påverkar antalet studerande, utöver studiestödet. Det gäller att isolera studiestödets rekryteringseffekt från andra faktorer som kan ha påverkat individens val att börja studera: till exempel arbetsmarknadsläget, den sociala bakgrunden med mera.⁴ Att antalet studerande påverkas av andra faktorer än studiestödet, är ett i högsta grad aktuellt faktum för utvärderingen av det svenska studiestödet. Det studiestöd som studerande i Sverige kan få har visserligen höjts reellt sett vid ett antal tillfällen under de senaste tre decennierna. Men det kan samtidigt konstateras att antalet studerande under denna tidsperiod främst har styrts av utbudet av studieplatser. Det faktum att antalet studerande under en lång tid har varit utbudsstyrt, gör det svårt att finna tydliga samband mellan antalet studerande och studiestödets storlek.⁵

Vid en enkät-/intervjustudie sker ofta ett urval från den population som ska undersökas innan själva undersökningen börjar, vilket skiljer metoden från registerstudier där ofta hela populationen undersöks. Urvalet görs för att undersökningens kostnader inte ska bli högre än motiverat, samtidigt som man accepterar en viss osäkerhet. I den här typen av undersökningar ställs hypotetiska frågor kring hur studiestödets utformning har påverkat beslutet för den som valt att studera respektive den som valt att inte studera. Om det är svårt att via registerstudier finna i vilken grad studiestödet har rekryterat till studier, kan det vara betydligt enklare att finna studiestödets rekryteringseffekt genom att fråga exempelvis de som studerar om studiestödets betydelse för deras val att studera.

Den främsta nackdelen med att genomföra enkät-/intervjustudier för att utreda studiestödets rekryteringseffekt, är att resultaten från en sådan studie baserar sig på vad individen säger, inte vad denne faktiskt gör. Det är en sak att säga att studierna inte skulle ha påbörjats om det statliga studiestödet inte fanns, men en annan sak att faktiskt avstå från studierna om stödet hade saknats. En annan nackdel kommer av att det oftast görs ett urval i samband med en enkät- eller intervjustudie. Om ett urval genomförs, medför det att resultaten från undersökningen får en felmarginal. Men via statistiska beräkningar kan det inför genomförandet av undersökningen beräknas hur stort urval det torde krävas för att resultatens felmarginal ska bli på en acceptabel nivå. Resultaten kommer dock alltid att innehålla en felmarginal så länge det rör sig om en urvalsundersökning.

Utifrån nyss nämnda problem med registerstudier, har Centrala studiestödsnämnden (CSN) valt att mäta studiestödets rekryteringseffekt via enkätundersökningar. Detta val medför dessutom en god tillgång till jämförbara enkätresultat sedan årtionden tillbaka.⁶ Historiskt har enkätundersökningar kring studiestödets rekryteringseffekt främst fokuserat kring frågan om studerande hade börjat studera även om studiestödets inte hade funnits. I vår undersökning har denna fråga kompletterats och undersökts mer brett, i och med att vi också undersökt de grupper som valt att inte studera, och ställt frågan vad som inverkat i beslutet att inte studera.

⁴ Leslie, Larry & Brinkman, Paul (1988).

⁵ CSN (2005). *Utveckling av Centrala Studiestödsnämndens analys- och prognosverksamhet*.

⁶ Se exempelvis Reuterberg, Sven-Eric och Svensson, Allan. SOU 1992:122.

Urval och svarsfrekvens

Undersökningen riktade sig i praktiken till tre olika grupper, nämligen följande:

- Personer som fortsatte från gymnasiet till eftergymnasiala studier
- Personer som inte fortsatte till eftergymnasiala studier
- Personer som inte påbörjade sina vuxenstudier på grund- eller gymnasienivå med det studiestöd de beviljades

Enkäterna skickades ut i pappersform, tillsammans med ett frankerat svarskuvert. Det fanns även möjlighet att besvara enkäten på webben för den som så önskade.

Enkätutskick gjordes till ett urval av dem som:

- Inom fem år hade gått vidare från gymnasieskolan till eftergymnasiala studier, vilket innebär att de vid tidpunkten för undersökningen 2010 var 24 eller 25 år.
- Inom fem år inte hade gått vidare till eftergymnasiala studier efter gymnasiet, vilket innebär att de vid tidpunkten för undersökningen 2010 var 24 eller 25 år.
- Beviljades studiestöd hösten 2004 men som valde att inte studera med det studiestöd de beviljades. Dessa var vid tidpunkten för undersökningen äldre än 30 år.

I var och en av de tre enkätundersökningar har urvalet stratifierats utifrån ett antal bakgrundsvariabler. Genom stratifieringen ökar chansen att få rimligt säkerställda resultat till en acceptabel kostnad. Hade inte urvalet stratifierats skulle det ha krävts ett långt större utskick för att säkerställa resultatens tillförlitlighet i de mindre grupperna.

Urvalet baserades på uppgifter om vilken typ av studiestöd de studerande haft. Som en särskild urvalsgrupp valdes personer som skolkade på gymnasiet. Avsikten är att se om dessa personer avviker från övriga framför allt när det gäller studiestödets påverkan på deras val att fortsätta studera eller att avstå från vidare studier.

Tabell 1. Undersökningens population, urval, antal svarande samt svarsfrekvens, andel i procent

	Totalt antal	Urval	Antal svarande	Svarsfrekvens
Har gått vidare från gymnasiet till eftergymnasiala studier				
Har lånat fullt	17 945	500	224	45
Har lånat delvis	6 214	500	252	50
Har lånat vissa terminer	11 316	500	239	48
Har inte lånat	9 753	500	234	47
Skolkade på gymnasiet ¹	361	348	138	40
Totalt	45 589	2 348	1 087	46
Har inte gått vidare från gymnasiet till eftergymnasiala studier				
Skolkade på gymnasiet ¹	565	488	86	18
Kvinna	14 891	487	156	32
Man	23 658	483	119	24
Totalt	39 114	1 458	361	25
Började inte studera med det studiestöd som beviljades				
Studiemedel med den lägre andelen bidrag	495	344	141	41
Studiemedel med den högre andelen bidrag	509	307	132	43
Rekryteringsbidraget	660	389	171	44
Totalt	1 664	1 040	444	43

¹ Det kan finnas ett samband mellan skolk på gymnasium och varför man valt att studera vidare, respektive valt att inte studera vidare.

Skillnaden i ålder påverkar jämförbarheten mellan grupperna men ger samtidigt en bredare bild av studiestödets rekryteringskraft.

Undersökningen pågick under veckorna 37 till 43 under 2010. Svarsfrekvensen blev lägst i gruppen som inte fortsatte att studera efter gymnasiet. Telefonsamtal från mottagare av enkäten har antytt att många inte tyckte att undersökningen var relevant för dem. Detta gör resultaten relativt osäkra för denna grupp. De övriga två undersökningarna fick svarsfrekvenser på en mer vanligt förekommande nivå.

I undersökningarna riktade mot dem som efter gymnasiet gått vidare, respektive inte gått vidare till eftergymnasiala studier, gjordes urvalet bland dem som gick ut gymnasiet våren 2005. Vidare avgränsades urvalet till dem som inte alls hade studerat med studiestöd efter gymnasiet, respektive de som hade studerat med studiestöd på eftergymnasial nivå efter gymnasiet. Då CSN inte har uppgifter om personer som studerar utan studiestöd, kunde det i urvalet av dem som inte gått vidare till eftergymnasiala studier förekomma personer som studerat utan studiestöd. Av de 361 svarande var det mycket riktigt drygt 16 procent som angav att de hade studerat vidare. Analysen av gruppen som inte gick vidare baserar sig därför på 302 svar.

Den tredje undersökningen riktade sig till dem som hösten 2004 beviljats studiemedel eller rekryteringsbidrag för vuxenstudier på grund- eller gymnasienivå, men som inte utnyttjade stödet. Ett motiv till att denna grupp valdes var för att se varför de inte studerade vidare, trots att många hade beviljats relativt förmånliga bidrag. Ett annat motiv var att särskilt studera den grupp som på grund av att pengarna var slut, inte fick rekryteringsbidrag eller högre studiebidrag, trots att de enligt de formella kraven hade rätt till det. Tyvärr visade det sig i utsökning att det endast var ett fåtal personer som hade nekats studiestöd på grund av att pengarna var slut. Av denna anledning ingick dessa inte som en egen urvalsgrupp i undersökningen. Även här förekom det att vissa personer uppgav att de hade studerat, även om de enligt våra register inte hade studerat med det studiestöd som beviljats. Närmare bestämt hade 109 stycken av respondenterna studerat under hösten 2004.

Bortfallsanalys

En bortfallsanalys kan genomföras på åtminstone två olika sätt:

1. Genom en analys av registerdata om dem som deltog i undersökningen respektive de som valde att inte delta i undersökningen. Det kan undersökas om det finns några skillnader mellan de som svarat respektive de som inte har gjort det. Det kan också undersökas om det finns några skillnader i svaren hos de som har svarat tidigt jämfört med de som svarade senare.
2. Genom att den grupp som inte deltog i undersökningen kontaktas och ombeds svara på enkätfrågorna exempelvis muntligen. I dessa undersökningar ställs ofta endast ett fåtal av de frågor som ingick i den ursprungliga undersökningen. Frågan är om bortfallsgruppen svarar annorlunda på frågorna, jämfört med de som besvarade frågorna i den ursprungliga undersökningen.⁷

I denna undersökning har bortfallsanalysen genomförts utifrån befintligt data i CSN:s egna register och det datamaterial som kom in via respektive enkätundersökning. Dels har det undersökts i vilken utsträckning de olika grupperna har svarat och hur de har svarat, dels har det undersökts om de som besvarade enkäten tidigt har gjort en annan bedömning av CSN:s service än de som besvarade enkäten sent, t.ex. efter påminnelser.

Resultaten har även korrigerats genom viktning. För att kunna generalisera till en större population, är det önskvärt att enkätresultaten avspeglar det resultat som man skulle kunna

⁷ Observera att vid genomförandet av en bortfallsanalys kan eventuella skillnader i metod mellan den ursprungliga undersökningen och bortfallsundersökningen påverka resultatens jämförbarhet.

förvänta sig om man frågade hela populationen och om hela populationen hade besvarat enkäten. Urvalet till undersökningarna stratifierades. Detta innebär att resultaten måste viktas om, även om samtliga utvalda hade besvarat enkäterna. Nu har inte alla i urvalet besvarat enkäten och därför måste resultaten viktas, både utifrån det stratifierade urvalet och med anledning av att svarsfrekvensen är olika hög i urvalsgrupperna. Viktningen har gjorts för att vikta upp grupper som i undersökningen har en lägre andel av svaren än deras andel sett till hela populationen, samt för att vikta ner dem som har en större andel av svaren än de har sett till hela populationen.

Efter genomförd viktning har bortfallet i de tre undersökningarna analyserats genom en påminnelseanalys – svaren har analyserats utifrån om de har kommit in tidigt eller sent. Anledningen till att det inte har genomförts en renodlad påminnelseanalys är att antalet svar mellan påminnelserna är för få.

Resultaten från analysen visar att studiestödets inverkan på valet att fortsätta eller inte fortsätta till eftergymnasiala studier, var starkare bland dem som besvarat enkäten tidigt än bland dem som svarat sent. Detta medför att resultaten för studiestödets inverkan på valet att gå vidare till eftergymnasiala studier respektive valet att inte gå vidare, kan ha övervärderats något.

När det gäller studiestödets inverkan på valet att inte börja studera med det studiestöd som beviljats visade däremot analysen att resultaten inte skiljer sig mellan de som svarat tidigt och de som har svarat sent.

Observera även att i urvalsundersökningar som den här baserar sig resultatens tillförlitlighet till stor del på antalet svarande. Detta bör särskilt beaktas när enskilda frågors resultat delas upp utifrån olika grupper, som exempelvis individer som har invandrat respektive inte invandrat.

1.3 Disposition

Rapporten inleds i kapitel 2.1 med en kortare genomgång av tidigare studier av studiestödets rekryteringskraft, både i Sverige och utomlands. Efter detta följer en presentation av resultatet från de genomförda enkätundersökningarna av studiestödets rekryteringskraft. Dessa resultat analyseras här utifrån faktorer såsom respondenternas kön, ålder, föräldrars utbildningsbakgrund samt ekonomisk- och familjesituation.

Resultatdelen har delats upp efter de tre olika grupper undersökningen riktats mot: 2.2 behandlar personer som fortsatte från gymnasiet till eftergymnasiala studier, 2.3 personer som inte fortsatte till eftergymnasiala studier och 2.4 personer som inte påbörjade sina vuxenstudier med det studiestöd de beviljades.

Därefter diskuteras skillnader och likheter i resultaten från de tre olika undersökningarna i kapitel 3. Rapporten avslutas i kapitel 4 med sammanfattning/slutsatser.

2. Studiestödets rekryteringskraft

Ett uttalat syfte för studiestödet är att utgöra en ekonomisk drivkraft för att människor ska börja studera. Studiestödet kan därför sägas vara motiverat av de nationalekonomiska teorierna om rekrytering och studiers betydelse. Dessa teorier utgår oftast från den s.k. humankapitalteorin vilken innebär att utbildning ger människor ökade kunskaper och förmågor. Dessa ökade kunskaper och förmågor gör dem mer produktiva och leder både till högre löner och till en högre tillväxt i samhället. Enligt teorin fortsätter varje individ att utbilda sig så länge de marginella intäkterna av utbildning överstiger de marginella kostnaderna.⁸ Ett studiestöd (som innehåller någon form av subvention) innebär att intäkterna av utbildning ökar och att kostnaderna minskar. Humankapitalteorin säger därmed att ett studiestöd ökar och förlänger deltagandet i utbildning.

⁸ Becker (1993).

Lån och bidrag har i teorin olika stor betydelse för rekryteringen till studier. Ett bidrag ändrar priset på utbildning genom att öka avkastningen. Ett lån som inte innehåller några subventioner ändrar däremot inte avkastningen eller kostnaden för utbildningen utan innebär enbart att den individ som tar lånet omfördelar sina utgifter och intäkter över tiden. Ett bidrag, eller för den delen ett subventionerat lån, kan därför antas ha större effekter för rekryteringen till studier i och med att de både möjliggör att studierna kan genomföras och ökar avkastningen av studierna. Annuitetslånet, som är aktuellt i det nuvarande svenska studiestödet, innehåller subventioner i form av en relativt låg räntenivå och trygghetsregler.⁹ Annuitetslånet bör därmed bidra till att rekrytera personer till studier, både genom att vara subventionerat och på så sätt minskar kostnaden för utbildningen, och genom att ge den studerande möjligheten att omfördela intäkter över tid.

2.1 Tidigare studier på området

Det finns relativt många studier, både svenska och internationella, som visar att det finns tydliga samband mellan avkastningen på utbildning och efterfrågan på utbildning.¹⁰ Eftersom studiestödet bara är en liten del av avkastningen på utbildning, är det givetvis svårare att isolerat bedöma studiestödets rekryterande effekter än att skatta den totala avkastningen av utbildning. Det finns emellertid ett flertal studier som visar att studiestödet – som en del av avkastningen på utbildning – har betydelse för rekryteringen till studier.

Många studier behandlar studiestöd som en enhet och avser då antingen bidrag och/eller subventionerade lån. Det finns även en rad internationella studier som fokuserar på lånets betydelse och framför allt på frågan om studielånen används helt enligt rationella principer eller om vissa personer tvekar inför att ta ett lån, trots att det skulle vara ekonomiskt rationellt att göra det. En del studier tyder på att studielån inte avhåller människor från att påbörja studier i särskilt hög utsträckning. Andra studier visar att vissa studerande har en motvilja till att ta lån, och att en sådan motvilja är särskilt vanligt förekommande inom vissa socioekonomiska grupper. Ytterligare studier har kommit fram till att olika grupper förvisso uppfattar låntagandet på olika sätt och att olika grupper säger sig vara mer eller mindre intresserade av att ta lån, men att dessa uppfattningar får relativt litet genomslag i praktisk handling.¹¹

I vissa fall har studieval och rekrytering kunnat förklaras av att människor bara agerar efter en ganska kortsiktig ekonomisk rationalitet. Dessa studier visar bl.a. att ekonomiska faktorer påverkar människors studieval, men att man gör en ganska kortsiktig bedömning av det ekonomiska utfallet.¹² Dessa resultat talar exempelvis för att bidrag har större påverkan på rekryteringen till studier än ett förmånligt och subventionerat lånesystem, även om ett starkt subventionerat lån totalt sett skulle vara mer ekonomiskt fördelaktigt.

När man tar in andra förklaringar till studieval och inte enbart fokuserar på ekonomi, kan det konstateras att nästan all forskning om rekrytering och studieval visar att det finns ett antal faktorer som har ett starkare förklaringsvärde än ekonomiska incitament när det gäller människors val att studera. Föräldrarnas utbildningsnivå, individens egna betygsnivå och faktorer så som avståndet till skolan, har alla större inverkan än de ekonomiska drivkrafterna för individens val att fortsätta studera.¹³

CSN har undersökt studiestödets rekryteringseffekt hos studerande på eftergymnasial nivå vid ett antal tillfällen. Enligt dessa undersökningar har studiestödets rekryteringskraft minskat sedan början av 2000-talet.

⁹ Räntan på det studielån som givits ut sedan den 1 juli 2001 har fram till och med 2010 oftast varit lägre än bankernas utlåningsränta, även om det tas hänsyn till att bankernas ränta är avdragsgill i deklartionen.

¹⁰ Se bland annat Edin och Holmlund (1995) och SOU 2008:69.

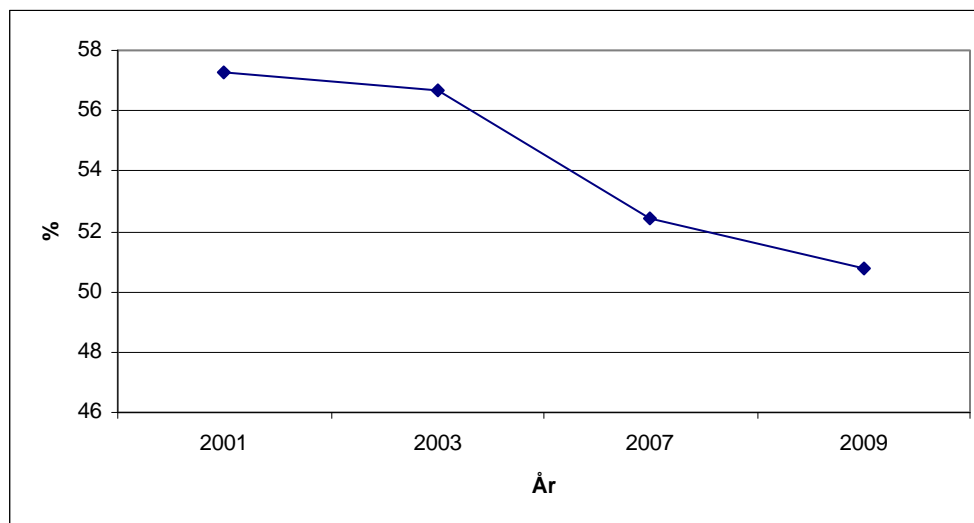
¹¹ Vossensteyn (2005).

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

Diagram 1. Om det inte hade funnits statligt studiestöd då du började studera, hade du ändå börjat?

Andel studerande på eftergymnasial nivå som svarat "Nej" eller "Nej, troligen inte" i procent åren 2001, 2003, 2007 och 2009.

Andelen studerande på eftergymnasial nivå som kan anses rekryterade av studiemedlen har minskat från 57 till 51 procent mellan 2001 och 2009.

I diagrammet ovan inkluderas alla studerade på eftergymnasial nivå, oavsett ålder, medan undersökning som analyseras nedan riktade sig mot dem som efter att ha gått ut gymnasiet våren 2005 har studerat på eftergymnasial nivå med studiestöd. Respondenterna nedan var därmed i åldrarna 24 – 25 år vid tiden för undersökningen.

2.2 Personer som har gått vidare till eftergymnasiala studier

Studiestödets rekryteringskraft

I den undersökning vi presenterar här, ställdes samma rekryteringsfråga som vi har ställt i tidigare undersökningar, senast år 2009.

Tabell 2. Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?

Resultat, fördelat på svarsalternativ och kön, andel i procent, 2009-2010

	2009			2010		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Ja	16	21	18	13	16	14
Ja, troligen	31	34	33	41	44	42
Nej, troligen inte	38	31	35	36	29	34
Nej	14	12	13	9	9	9
Svarat fel	2	1	1	1	2	1

Studiestödets rekryteringskraft är i denna undersökning 43 procent, vilket är något lägre än det värde som erhöles från motsvarande åldersgrupp 2009. Jämförs resultatet med diagram 1, där alla studerande på eftergymnasial nivå ingår, oavsett ålder, så framgår det att rekryteringskraften totalt sett är klart lägre. Resultaten tyder därmed på att studiestödets rekryteringskraft är starkare hos äldre än hos yngre, vilket även har framkommit i tidigare studier.¹⁴

Studiestödets rekryteringseffekt är inte helt oväntat högre hos studerande med både bidrag och lån än hos studerande med enbart bidrag: 48 procent kan anses rekryterade av studiemedlen

¹⁴ CSN (2009). *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*, 2009 och CSN (2008). *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*.

bland dem som har både bidrag och lån, jämfört mot 24 procent bland studerande med enbart bidrag. Kvinnor är mer rekryterade av studiestödet än männen: 45 procent jämfört med 38 procent. Samtidigt har en högre andel av kvinnorna än av männen använt sig av lön, ekonomiskt stöd från föräldrar eller make/maka/sambo/pojkvän/flickvän, sparade medel eller bostadsbidrag. Det är bara när det gäller inkomst från kapital eller näringsverksamhet som männen är överrepresenterade.

Hädanefter analyseras i detta stycke (2.2) hur starkt studiestödets rekryteringskraft är inom olika grupper av studerande. Om det visar sig att det finns tydliga skillnader i vilken grad olika grupper rekryteras av studiestödet, så kan sådan information utgöra underlag i diskussioner om ett differentierat studiestödssystem. Ett väl underbyggt differentierat studiestödssystem kan leda till vinster för hela samhället. Våra förhoppningar är att informationen nedan kan ge vägledning i framtida diskussioner om studiestödets utformning.

Den studerandes bakgrund och livssituation

Den studerandes sociala bakgrund har tidigare visat sig ha betydelse för studiestödets rekryteringskraft.¹⁵ En del i den sociala bakgrunden är föräldrarnas utbildning. Därför är det av intresse att dela upp resultatet utifrån föräldrarnas utbildning.

Tabell 3. Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?

Resultat, fördelat utifrån svarsalternativ och föräldrarnas utbildningsnivå, andel i procent

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
En av föräldrarna har gymnasieskola eller motsvarande medan den andra har en lägre utbildning	12	38	36	10
Båda föräldrarna har gymnasieskola eller motsvarande	8	34	50	8
En av föräldrarna har högskola eller motsvarande medan den andra har en lägre utbildning	15	44	34	6
Båda föräldrarna har högskola eller motsvarande	19	48	22	7

Studiestödets rekryteringskraft är högre för personer med föräldrar som har lägre utbildning än bland personer som har föräldrar med högre utbildning. Lägst är rekryteringskraften hos studerande från hem där båda föräldrarna har högskoleutbildning eller motsvarande.

Rekryteringskraften skiljer sig även utifrån om den studerande har utländsk bakgrund eller inte. Studerande som själva har invandrat är den grupp som rekryteras i lägst utsträckning av studiestödet (24 procent) medan studerande som varken har invandrat själv eller har föräldrar som gjort det rekryteras i högst utsträckning (46 procent).¹⁶ Samma bild har tidigare framkommit i CSN:s rapport *Studerandes ekonomiska och sociala situation 2009*. Resultaten i undersökningen här och i CSN:s undersökning 2009 visar även på att benägenheten att ta studielån är lägre hos studerande med utländsk bakgrund.

Livssituationen för den potentiella studenten kan sannolikt ha en inverkan på studiestödets rekryteringskraft. Är man t.ex. ensamstående och har barn kan det tänkas att studiestödet är viktigt för försörjningen. Mycket riktigt är också studiestödets rekryteringskraft högst hos en studerande som är gift, har ingått partnerskap eller är sambo och har barn (61 procent). Samtidigt är rekryteringskraften lägst hos ensamstående utan barn (42 procent).¹⁷

¹⁵ CSN (2009). *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation, 2009*.

¹⁶ Tabellunderlaget återfinns i bilaga 1 som tabell nr 1. 80 personer uppgav att de hade invandrat.

¹⁷ Tabellunderlaget återfinns i bilaga 1 som tabell nr 2.

Studieinriktning och eventuellt studieuppehåll

Tabell 4. Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?

Resultat, fördelat utifrån utbildningsinriktning, andel i procent

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
Pedagogik/läroarbetsutbildning	6	34	46	13
Humaniora/konst	13	47	26	12
Samhällsvetenskap/juridik/ekonomi/ Administration	18	43	30	8
Naturvetenskap/matematik/data	16	46	35	4
Teknik/tillverkning	11	46	34	10
Lantbruk/skogsbruk/djursjukvård	0	85	15	0
Hälsovård/sjukvård/social omsorg	16	42	31	10
Tjänster	6	39	39	14
Annan inriktning	16	40	36	7

Studiestödets rekryteringskraft är högst inom utbildningsinriktningarna pedagogik/läroarbetsutbildning och tjänster. Den tycks vara lägst inom områdena lantbruk/skogsbruk/djursjukvård, men osäkerheten är stor på grund av att det endast var 11 svarande inom dessa kategorier.

Det kan antas att de studerandes svar på den hypotetiska frågan om studiestödet varierar utifrån hur många terminer det dröjde innan de började studera på eftergymnasial nivå. Resultaten här visar inte helt oväntat att studiestödets betydelse för övergången till eftergymnasiala studier ökar i takt med antalet terminer mellan gymnasiestudierna och påbörjandet av de eftergymnasiala studierna.¹⁸

Ekonomi under studietiden

Det är inte ovanligt att elever är skoltrötta när de lämnar gymnasiet, och därför söker arbete istället för att direkt gå vidare i sina studier. Arbetsinkomsterna gör att levnadsomkostnaderna kan tillåtas öka. Kostnader som studiestödet senare måste täcka helt eller delvis för att vidare studier ska bli aktuella.

Tabell 5. Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?

Resultat, fördelat utifrån hur de upplever sin ekonomi under nuvarande studier, andel i procent

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
Mycket bra	22	42	25	10
Bra	19	45	29	6
Ganska bra	14	48	32	6
Ganska dålig	10	36	42	8
Dålig	7	33	39	19
Mycket dålig	9	21	40	26

Studiestödets rekryteringskraft har en tydlig koppling till hur den egna ekonomiska situationen upplevs under studietiden. Desto sämre ekonomi man anser sig ha, desto viktigare är studiestödet för beslutet att börja studera. Analyseras resultaten utifrån vad de studerande har haft för sysselsättning efter gymnasiet framkommer det att de som förutom studier även har arbetat är nöjdstad med den egna ekonomin.

¹⁸ Tabellunderlaget återfinns i bilaga 1 som tabell nr 3.

Det är vanligt förekommande att ha annan försörjning parallellt med att man får studiestöd.

Tabell 6. Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?

Resultat, fördelat utifrån källa för den löpande försörjningen och svarsalternativ, andel i procent

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
Studiebidrag och lån	12	35	41	11
Enbart studiebidrag	19	37	35	6
Lön	15	36	39	10
Inkomster från kapital eller näringsverksamhet ¹	23	46	26	6
Aktivitetsersättning ²	0	25	50	25
Utvecklingsersättning ³	100	0	0	0
Ekonomiskt stöd från föräldrar	17	36	35	11
Ekonomisk stöd från make/maka/sambo/pojkvän/flickvän	18	28	40	14
Sparade medel	15	39	39	7
Banklån eller annat lån ⁴	0	0	86	14
Bostadsbidrag	14	37	37	12
Barnbidrag ⁵	13	25	50	13
Försörjningsstöd (socialbidrag) ⁶	0	0	50	50
Något annat ⁷	20	50	25	5

¹ 42 svarande, ² 3 svarande, ³ 1 svarande, ⁴ 7 svarande, ⁵ 7 svarande, ⁶ 2 svarande, ⁷ 20 svarande.

Studiestödets rekryteringskraft är alltså svagare hos de studerande som kan finansiera sina studier helt eller delvis med andra medel än studiemedel. Undantag från detta är studerande med barnbidrag samt studerande som har försörjningsstöd eller aktivitetsersättning.

Används studiestödet som ett försörjningsstöd?

I enkäten ställdes också en annan typ av fråga för att belysa studiestödets rekryteringskraft, nämligen: ”Varför valde du att studera på eftergymnasial nivå?”

Tabell 7. Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?

Resultat, fördelat utifrån huvudsaklig orsak till eftergymnasiala studier och svarsalternativ, andel i procent

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
För att det var självklart att jag skulle studera vidare	24	43	29	3
För att öka mina chanser att få ett arbete	10	23	51	14
För att få studiemedel för min försörjning ¹	0	0	100	0
För att det krävs utbildning för det jag arbetar med eller vill arbeta med	9	34	44	12
För att bli mer allmänbildad och få större kunskaper	10	37	43	10
För att studierna ger mig en bättre ekonomisk situation när jag studerat klart	13	40	35	8
För att jag inte fick något arbete	8	31	46	15
Annan orsak	0	21	47	32

¹ Endast 2 svarande.

Inte helt oväntat är studiestödets rekryteringskraft starkast hos de som studerar för att öka sina chanser att få ett arbete, samt de som inte fick något arbete. Observera att det är relativt få som uppgett att de började studera för att få studiemedel till sin försörjning. I den här undersökningen är det endast 2 personer som har uppgett detta. Studiestödet verkar därmed inte användas som ett försörjningsstöd i någon större utsträckning.

Personer som inte lånar mer än de behöver är oftare rekryterade av studiemedel

Tidigare i rapporten har det framkommit att det finns många studiestödstagare som skulle ha börjat studera även om det inte fanns ett statligt studiestöd. Ett överutnyttjande av möjligheten att ta studielån leder dock till en onödig ekonomisk belastning för individen när lånen ska betalas tillbaka.

Tabell 8. Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?

Resultat, fördelat utifrån hur mycket studielån de som lånar tar och svarsalternativ, andel i procent

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
Jag har hela tiden tagit fullt studielån för att kunna studera	8	32	41	18
Jag har hela tiden tagit fullt studielån, men jag skulle ha kunnat studera med mindre lån ¹	20	52	22	6
Jag har hela tiden tagit fullt studielån, men jag skulle ha kunnat studera utan studielån ²	33	33	17	17
Jag har lånat mindre än vad som är möjligt och jag har bara lånat så mycket som jag har behövt	16	42	38	4
Jag har lånat mindre än vad som är möjligt, men jag skulle ha kunnat studera med mindre lån ³	30	51	16	3
Jag har lånat mindre än vad som är möjligt, men jag skulle ha kunnat studera helt utan lån ⁴	53	42	5	0

¹ 51 svarande, ² 8 svarande, ³ 39 svarande, ⁴ 27 svarande

Överlag lånar de studerande enbart i den utsträckning de behöver. Men drygt 14 procent anger att de har tagit mer lån än de egentligen har behövt. Sett utifrån studiestödets rekryteringskraft så är den starkare hos studerande som inte har lånat mer än de behöver, än hos dem som har lånat mer än de behöver. Vidare är studiestödets rekryteringskraft starkare hos dem som lånar så mycket som möjligt än hos dem som inte gör det.

Studiestödet som helhet är klart mer rekryterande än enbart bidragsdelen. Hela 76 procent av dem som studerar med enbart bidrag skulle ha börjat studera utan statligt studiestöd, jämfört med 52 procent av dem som studerar med både bidrag och lån. Förhållandet mellan studiebidragets och studielånets rekryteringskraft belyses vidare i nästa stycke där annuitetslånets rekryteringskraft analyseras mer specifikt.

Studielånets rekryteringskraft

Studiestödsformen studiemedel består av bidrag och lån, där lånedelen är klart större än bidragsdelen i kronor räknat. Men frågan är vilken rekryteringskraft studielånet har.

Lån för studier ska bidra till att möjliggöra studier. Alla vill dock inte ta lån. Andelen studerande som tar lån i samband med att de tar studiebidrag påverkas bl.a. av möjligheten att kunna försörja sig på något annat sätt, reglerna för återbetalningen av lånet och varje individs bedömning av sin framtida ekonomiska situation.

Annuitetslånet kan sägas ha följande inslag som skulle kunna rekrytera till studier:

- lånet bidrar till att täcka levnadsomkostnaderna
- lånets trygghetsregler kan bidra till att man vågar ta lån¹⁹
- räntan beräknas på ett sätt som är relativt förmånligt och förhindrar snabba ränteförändringar
- rätten till avskrivning av lån tagna för behörighetsgivande vuxenstudier håller nere skulden

I enkäten riktad mot studerande på eftergymnasial nivå med studiebidrag och lån, ställdes frågan: ”Skulle du ha börjat studera på eftergymnasial nivå om du inte hade kunnat få studielån?” Eftersom urvalet gjordes bland studerande som gick ut gymnasiet 2005 avsågs enbart annuitetslån, den typ av lån som finns sedan den 1 juli 2001. I samband med frågan informerades respondenterna även om annuitetslånets storlek.

Tabell 9. Skulle du ha börjat studera på eftergymnasial nivå om du inte kunnat få studielån?
Resultat, fördelat på svarsalternativ och kön, andel i procent.

	Kvinnor	Män	Samtliga låntagare
Ja	12	15	13
Ja, troligen	33	37	35
Nej, troligen inte	43	37	41
Nej	11	10	10
Svarat fel	1	1	1

Av låntagarna uppger 51 procent att de inte skulle ha börjat studera om lånet inte hade funnits. Dessa kan därmed anses vara rekryterade genom annuitetslånet. Kvinnor är mer rekryterade av studielånet än männen. Jämfört med studiestödet i sin helhet så är differensen mellan könen lika, nämligen 7 procentenheter. Andelsmässigt är differensen mellan könen något större när det gäller studiestödet i sin helhet.

Sett till samtliga studerande i den här undersökningen - som alla gick ut gymnasiet 2005 - svarade 43 procent att de inte, eller troligen inte, skulle ha börjat studera om de inte hade fått studiemedel. Det indikerar att annuitetslånet är mycket viktigt för dem som väljer att låna. För valet att studera är lånet till och med viktigare för låntagarna än studiemedlen i sin helhet – både bidrag och lån – är för samtliga studerande med studiemedel. Vidare tyder enkätsvaren på att studiestödet är ungefär dubbelt så rekryterande för dem som lånar än för dem som enbart studerar med bidrag. Per satsad krona är dock bidraget något mer betydelsefullt för valet att påbörja studier, än lånet är.²⁰ Två lika stora belopp, där ett är ett bidrag och ett är ett lån, rekryterar därmed olika starkt till studier.

¹⁹ Med trygghetsregler avses möjligheten att få betala ett nedsatt årsbelopp för den som återupptar studier med studiemedel eller har en i förhållande till årsbeloppet låg inkomst. Med trygghetsregler menas också möjligheterna till avskrivning vid dödsfall, 68 års ålder eller om det finns synnerliga skäl.

²⁰ Bidraget på 2 696 kronor för 4 veckors heltidsstudier kan enligt enkätsvaren sägas ha rekryterat 24 procent av dem som studerar med enbart bidrag. Studiestödet inklusive lån motsvarande totalt 8 140

Annuitetslånet rekryteringskraft är högst hos ensamstående med lån som har barn – 78 procent av låntagarna skulle inte ha börjat studera om de inte hade kunnat ta lån – och lägst hos ensamstående låntagare – 47 procent hade inte börjat studera utan lånet.²¹ Det innebär alltså att ensamstående studerande utan barn, i högre utsträckning sannolikt hade klarat av att finansiera sina studier även utan lån.

Det finns en tydlig tendens att studerande som har föräldrar med kort utbildning har ett större behov av lånet för att kunna studera, jämfört med studerande med föräldrar som har längre utbildning. Av dem som har föräldrar med gymnasial utbildning skulle 71 procent inte ha studerat vidare om de inte hade kunnat ta lån. Av dem med föräldrar med eftergymnasial utbildning är motsvarande andel bara 36 procent. En trolig orsak till detta kan vara att föräldrar med högre utbildning i genomsnitt har högre inkomster och därmed också större möjligheter att ge ekonomiskt stöd till sina barn.

Låntagare som har invandrat från länder utanför Europa anger att de i högre utsträckning än övriga skulle ha påbörjat studierna även om de inte hade kunnat få studielån, vilket kan sägas överensstämma med den relativt låga lånebenägenheten hos studerande som har invandrat.²²

Den relativt låga lånebenägenheten hos studerande som har invandrat har tidigare ansetts bero på att personer med utländsk bakgrund studerar på lägre utbildningsnivåer. Denna undersökning riktar sig enbart till yngre högskolestuderande som väljer att låna. Det relativt låga intresset för att ta lån bland studerande med utländsk bakgrund tycks alltså giltigt oavsett utbildningsnivå. Studerande på högskolenivå med utländsk bakgrund anger i högre grad än studerande på högskolenivå med svensk bakgrund att orsaken till att de inte lånar är att de inte behöver låna för att försörja sig under sin studietid.²³

Låntagare med föräldrar som har invandrat till Sverige skiljer sig inte från studerande utan invandrarbakgrund – båda grupperna skulle i ungefär lika hög utsträckning ha påbörjat studier även utan studielån.

Trygghetsreglernas rekryteringskraft

Trygghetsreglerna innebär att låntagaren kan ha möjlighet att få nedsättning av det belopp som årligen ska betalas tillbaka och att skulden skrivs av om det finns synnerliga skäl eller om låntagaren avlider. Dessutom skrivs alltid kvarvarande odebiterad skuld av vid ingången av det år låntagaren fyller 68 år.²⁴ Frågan i detta avsnitt är om dessa trygghetsregler påverkade låntagarna i deras val att ta studielån.

Tabell 10. Hur påverkade studielånets trygghetsregler ditt val att ta studielån?

Resultat, fördelat utifrån svarsalternativ, andel i procent

	Andel i procent
Inte alls – jag kände inte till trygghetsreglerna	70
Inte alls – men jag kände till trygghetsreglerna	13
Lite – jag hade lånat mindre om trygghetsreglerna inte fanns	10
Mycket – jag hade inte lånat alls om trygghetsreglerna inte fanns	7
Svarat fel	1

Hela 70 procent av låntagarna anger att de inte kände till annuitetslånet trygghetsregler när de fattade beslut om att studera med annuitetslån. Det är få låntagare som säger att de tog någon

kronor kan sägas ha rekryterat 48 procent. 24 procent delat med 2 696 kronor blir 0,008 procent/kr. 48 procent delat med 8 140 kronor blir 0,0059 procent/kr.

²¹ Det var endast fem svarande som tog eller hade tagit studielån och var ensamstående med barn.

²² 57 personer uppgav att de hade invandrat och att de tog eller hade tagit studielån.

²³ CSN (2009). *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*, 2009.

²⁴ Det sker ingen avskrivning av obetalda belopp som debiterats de närmaste 3 åren före 68 års ålder.

som helst hänsyn till trygghetsreglerna när de valde att ta studielån. Ännu färre uppger att de inte skulle ha tagit lån om inte trygghetsreglerna fanns. I själva rekryteringsfasen har trygghetsreglerna därmed en mycket begränsad inverkan på valet att låna – och även på valet att studera. Det är ingen skillnad mellan kvinnors och mäns syn på trygghetsreglernas betydelse för deras val att ta lån för studier.

Det ska observeras att det är relativt unga studerande – högst 25 år – som har tillfrågats i enkätundersökningen. Det kan därmed inte uteslutas att äldre studerande skulle lägga större vikt vid att det finns trygghetsregler när det gäller valet att påbörja eftergymnasiala studier. En lite djupare analys visar att det finns studerandegrupper även i denna relativt unga population som i högre grad än andra uppger att trygghetsreglerna hade en inverkan på deras val att låna. Framför allt gör studerande som har barn bedömningen att trygghetsreglerna var viktiga för deras val att ta studielån. Av dem som har barn var det betydligt fler som kände till trygghetsreglerna, och hela 33 procent av låntagarna anger att trygghetsreglerna påverkade valet att ta lån.²⁵ Även studerande som har invandrat till Sverige anger i högre utsträckning än övriga att de lade vikt vid trygghetsreglerna när de valde att studera med lån.²⁶ De kände också oftare till trygghetsreglerna än studerande som inte har invandrat.

Om svaren fördelas utifrån föräldrarnas utbildningsbakgrund går det att skönja en svag tendens att låntagare från mer studieovana hem lägger lite större vikt vid trygghetsreglerna, i den mån de känner till dem. Även bland studerande som har föräldrar med låg utbildning är det emellertid ganska få låntagare som känner till trygghetsreglerna.

Räntevillkorens rekryteringskraft

Annuitetslånets ränta är ett genomsnitt av statens upplåningskostnader under de senaste tre åren. Eftersom den statliga upplåningsräntan är låg i förhållande till de flesta privata aktörers ränta, och eftersom inget räntepåslag görs för att täcka kostnader eller skapa vinst, måste räntenivån anses förmånlig. Räntenivån är även anpassad för att motsvara den avdragsrätt som finns vid andra lån. Genom sättet att beräkna räntan finns även en inbyggd trögrörlighet i systemet som hindrar snabba räntesvängningar. Frågan är om den förmånliga räntenivån har någon effekt på valet att studera vidare på eftergymnasial nivå, och för valet att ta studielån.

Tabell 11. Påverkades ditt val att studera på högskolan av att räntan för studielån beräknas på ett annat sätt än vanlig bankränta?

Resultat, fördelat utifrån svarsalternativ, andel i procent.

	Andel i procent
Nej, jag visste inte hur räntan på studielån beräknas	57
Nej, men jag visste hur räntan på studielån beräknas	28
Ja, och sättet räntan beräknas på gjorde det lättare för mig att gå vidare till högskolan	14
Ja, och sättet räntan beräknas på var det som gjorde att jag valde att gå vidare till högskolan	1
Svarat fel	1

Av dem som tar lån för att studera, anger 43 procent att de visste hur räntan beräknades när de började studera. Av dessa 43 procent är det en dryg tredjedel som säger att sättet räntan beräknas på hade en inverkan på deras övergång till högskolan.

Precis som när det gäller trygghetsreglerna och möjligheten att få avskrivning, spelar räntevillkoren större roll för studerande med invandrarbakgrund än för studerande som inte har invandrat och inte heller har föräldrar som har gjort det. Knappt 20 procent av de låntagare som själva har invandrat, anger att räntevillkoren bidrog till deras val att fortsätta sina studier på

²⁵ 40 personer uppger att de hade barn och att de tog eller hade tagit studielån.

²⁶ 57 personer uppger att de hade invandrat och att de tog eller hade tagit studielån.

eftergymnasial nivå och till valet att ta lån.²⁷ Sett utifrån föräldrarnas utbildningsbakgrund är räntevillkoren viktigare för studerande som har föräldrar med en lägre utbildningsnivå, än för studerande som har föräldrar med en högre utbildningsnivå.

Rekryteringskraften i rätten till avskrivning av lån tagna för grundläggande eller gymnasial vuxenutbildning

Många låntagare är av naturliga skäl inte berörda av avskrivningsmöjligheten som finns för lån tagna vid behörighetsgivande studier eftersom de inte har tagit lån för studier på grundskole- eller gymnasienivå.

Med hjälp av registerdata har CSN sökt ut de respondenter i enkätundersökningen som har tagit lån för sådana studier som avskrivning kan ges för.²⁸ I följande tabell redovisas därför enbart svaren från de låntagare som enligt CSN:s register har tagit lån för behörighetsgivande studier.

Tabell 12. Påverkade möjligheten att få tidigare lån avskrivet ditt val att studera på högskola? Resultat, fördelat utifrån svarsalternativ, andel i procent

	Andel i procent
Nej, det har inte berört mig eftersom jag inte har tagit studielån för vuxenstudier på grundskole- eller gymnasienivå	17
Nej, jag kände inte till att det fanns en sådan möjlighet att få avskrivning	36
Nej, jag hade studerat vidare ändå	29
Ja lite, det gjorde det lättare att gå vidare till högskolan	14
Ja mycket, det gjorde att jag valde att fortsätta på högskolan	4
Svarat fel	1

En mycket liten andel – 4 procent av låntagarna – uppger att avskrivningsmöjligheten var avgörande för att de gick vidare till högskolan. Totalt anger 18 procent att möjligheten att få lån avskrivet, påverkade valet att fortsätta studierna på eftergymnasial nivå. Många anger att de inte kände till att de kan få avskrivning. Förvånande nog anger också många att de inte har tagit lån för vuxenstudier, vilket de alltså har gjort enligt tillgängliga registeruppgifter.

Precis som för trygghetsreglerna har avskrivningen av lån för behörighetsgivande studier relativt liten effekt oavsett vilken livssituation låntagarna har. Studerande som har barn visar dock en lite större känslighet för skuldsättning.²⁹ För dem har också avskrivningsreglerna större betydelse. Detta överensstämmer med vad som tidigare kunde utläsas när det gällde trygghetsreglerna.

Invandrare från länder utanför Europa anger oftare än övriga både att de känner till avskrivningsregeln och att den delvis har påverkat dem i deras val att studera vidare på högskolan.³⁰ En trolig förklaring till det kan vara att framförallt utomeuropeiska invandrare har en delvis annorlunda och mer försiktig attityd till skuldsättning, vilket redan har framkommit tidigare i detta kapitel. Det kan även bero på att andelen studerande som inte vill betala ränta är högre hos dem som invandrat från ett land utanför Europa, än hos till exempel de som inte har invandrat.³¹

Låg kunskap om reglerna för annuitetslån

En majoritet av de studerande som deltog i undersökning och som tar annuitetslån känner inte till viktiga regler för lånet. De är inte insatta i de trygghetsregler som är knutna till annuitetslånet, vilka rättigheter till avskrivning som finns eller hur räntan på lånet beräknas. Trygghetsreglerna

²⁷ 57 personer uppgav att de hade invandrat och att de tog eller hade tagit studielån.

²⁸ Studerande på eftergymnasial nivå som har tagit lån för vuxenstudier på grund- och gymnasienivå, kan få delar av dessa avskrivna.

²⁹ 40 personer uppgav att de hade barn och att de tog eller hade tagit studielån.

³⁰ 57 personer uppgav att de hade invandrat och att de tog eller hade tagit studielån.

³¹ CSN (2009). *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*, 2009.

säger sig 30 procent känna till, drygt 40 procent säger sig känna till hur räntan beräknas och knappt 50 procent av dem som har tagit lån i samband med vuxenstudier är medvetna om att de kan få delar av dessa avskrivna om de genomför godkända studier på eftergymnasial nivå.

Lånet främst ett sätt att omfördela inkomsterna över livsryckeln

Varken beräkningen av låneräntan eller de regler som finns för exempelvis nedsättning eller avskrivning, har tillnärmelsevis lika hög rekryteringskraft som lånet i sin helhet. Möjligheten att kunna finansiera sina studier via studielån, och genom detta omfördela intäkterna och kostnaderna över livsryckeln, är därmed klart viktigare för de studerande än att en del av lånet subventioneras.

Det är viktigare för studerande att de har möjlighet att omfördela pengar över tid, än att de pengar de lånar subventioneras genom räntan eller avskrivningar. Men då reglerna för studielånet ändå har en liten inverkan på rekryteringen så skulle rekryteringseffekten minska om reglerna togs bort. De studerande skulle i högre grad söka sin finansiering på annat håll.

2.3 Personer som inte har studerat efter gymnasiet

Ärligen är det en anseelig andel som inte fortsätter sina studier efter gymnasiet.³² Eftersom studiestödet ska verka rekryterande till vidare studier är det av intresse att utreda i vilken utsträckning studiestödets utformning har påverkat dessa personers beslut att inte fortsätta att studera.

I en studie från 1996 fann Margareta Hammarström att studiestödets storlek har en stark inverkan på den enskildes beslut att inte studera vidare.³³ I sammanhanget är det dock värt att nämna att hennes undersökning enbart baserar sig på studiebegåvade ungdomar, det vill säga de ungdomar som har gått ut gymnasiet med bra betyg. Här har undersökningen riktat sig mot alla som gick ut gymnasiet våren 2005 och som inte har studerat med studiestöd efter det. Respondenterna är därmed i åldrarna 24-25 år. I enkätens första fråga sållades de som hade läst vidare efter gymnasiet, men utan statligt studiestöd, bort.

Orsaker till att man inte har studerat vidare efter gymnasiet

Tabell 13. Varför har du inte fortsatt studera efter gymnasiet?

Resultat, fördelat på svarsalternativ och kön, andel i procent¹

	Kvinnor	Män	Samtliga
Jag har ett arbete och jag vill hellre fortsätta arbeta än att studera	28	59	47
Jag har velat göra något annat innan jag studerar vidare	7	7	7
Jag har aldrig haft för avsikt att fortsätta studera	5	5	5
Jag har inte haft någon studiemotivation	4	3	3
Jag har inte vetat vad jag vill utbilda mig till	28	15	20
Jag har saknat behörighet för det jag vill läsa	0	2	1
Jag har inte kommit in på den utbildning jag ville läsa	2	1	1
Jag har inte kunnat studera på grund av sjukdom	1	1	1
Jag har inte kunnat börja studera på grund av min familjesituation	1	0	0
Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt	4	1	2
Jag har inte velat ta studielån	8	1	4
Jag har trott att jag inte skulle klara av studierna	1	0	0
Annan orsak	4	4	4

¹ Den undersökta gruppen bestod av dem som gick ut gymnasiet 2005. Av denna anledning delas inte resultaten upp utifrån ålder.

³² Eriksson, Lena (2009).

³³ Hammarström, Margareta (1996).

Sammanlagt är det 6 procent av respondenterna som anger att de inte läst vidare antingen p.g.a. att studiestödet var för lågt (2 procent) eller p.g.a. att de inte ville ta studielån (4 procent). Bland dem som valt att inte gå vidare efter gymnasiet är kvinnor klart överrepresenterade när det gäller att välja bort studier på grund av studiestödsrelaterade frågor. Kvinnor anger oftare än män att stödet är för lågt och anger avsevärt oftare än män att de inte vill ta studielån.³⁴ De som inte har studerat på grund av studiestödet karaktäriseras även av att de i något högre grad är gifta eller sammanboende, i högre grad bor i bostadsrätt eller villa, samt i högre grad har föräldrar med låg utbildning. Resultaten här skiljer sig därmed från Margareta Hammarströms resultat, då hon fann att studiestödets storlek har en stark effekt.³⁵

Bland dem som inte har gått vidare i sina studier efter gymnasiet finns det både personer som har skolkat respektive personer som inte har skolkat. Jämförs dessa grupper med varandra framgår det tydligt att bland dem som har skolkat har bristande studiemotivation varit en klart starkare bidragande faktor till att inte studera vidare, än bland dem som inte har skolkat.

Den vanligaste orsaken till att inte fortsätta sina studier på eftergymnasial nivå efter gymnasiet är att man hellre vill fortsätta att arbeta än studera. Men medan majoriteten av männen uppger detta som skäl, är det bara en knapp tredjedel av kvinnorna som gör det. Det näst vanligaste skälet till att inte ha fortsatt studera är att man inte har vetat vad man vill utbilda sig till. En nästan dubbelt så hög andel av kvinnorna har uppgett denna orsak, jämfört med männen.

Drygt 1 procent har uppgett att den huvudsakliga orsaken till att de inte har läst vidare är att de har saknat behörighet till det vill läsa. Samtidigt är det knappt 9 procent som säger att de saknar behörighet till högskolestudier. Vidare är betygsnivåerna något lägre bland dem som inte har gått vidare till eftergymnasiala än bland dem som har gått vidare.

Knappt 13 procent ångrar att de inte gick vidare i sina studier direkt efter gymnasiet. Det är främst de som säger att deras nuvarande ekonomi är dålig som ångrar sig.

Studiestödets inverkan på framtidsplanerna

I enkäten tillfrågades respondenterna om de har planer på att börja studera. De som svarade nej på denna fråga fick besvara en fråga om studiestödet påverkar deras planer.

Tabell 14. Påverkar studiestödsbeloppet dina planer att inte börja studera?
Resultat, fördelat på svarsalternativ och kön, andel i procent

	Kvinnor	Män	Samtliga
Nej	50	74	67
Ja, studiestödsbeloppet är för lågt	15	14	14
Ja, jag vill inte ta studielån	35	12	19

Av dem som inte planerar att studera i framtiden anger en förhållandevis stor andel att detta beror på studiestödet. 14 procent av denna grupp anser att studiestödet är för lågt och 19 procent anger att de inte vill ta lån.

Sett till dem som tycker att studiestödet är för lågt så krävs en höjning av stödet till 10 000 kr per månad för att 19 % av dessa ska börja studera. En höjning av stödet till 15 000 skulle medföra att 80 % skulle börja studera. Då skalan inte gick längre vet vi inte vilket belopp som skulle krävas för att övriga 20 % ska börja studera. Av dem som säger att studiestödet har påverkat deras

³⁴ I detta sammanhang ska det noteras att betydligt större andel av kvinnorna än av männen går vidare till eftergymnasiala studier. Detta kan påverka den andel av dem som inte studerar vidare som anger att de avstår från vidare studier på grund av att man inte vill låna. Detta kan vara en delförklaring till att andelen med låneaversion är högre bland kvinnor än bland män som inte studerar vidare. Det är dock omöjligt att dra några säkra slutsatser om betydelsen av att fler kvinnor studerar vidare eftersom det inte är känt hur stor andel som har en ovilja att låna bland samtliga kvinnor respektive män.

³⁵ Hammarströms undersökning avgränsade sig till ungdomar som hade gått ut gymnasiet med bra betyg. Vår undersökning avgränsas inte på det här viset utan inkluderar alla som gick ut gymnasiet våren 2005.

beslut genom att det delvis är ett lån, uppger 83 procent att de skulle börja studera om hela det nuvarande studiestödsbeloppet på 8 140 kr för fyra veckors heltidsstudier var ett bidrag.³⁶ Detta medför att oavsett vilken nivå studiestödet höjs till så skulle en omvandling av studielånet till ett bidrag rekrytera fler till studier.³⁷ Beroende på hur många det är önskvärt att rekrytera, kan det vara mindre kostsamt för staten att höja studiestödet, och behålla den nu aktuella fördelningen mellan lån och bidrag, än att göra om studielånet till ett bidrag.

Lånet har större inverkan på kvinnor än på män – kvinnor uppger oftare både att de har avstått från att studera för att de inte vill låna, och att de skulle börja studera om hela studiestödet var ett bidrag. Samtidigt har det tidigare framkommit att annuitetslånets rekryteringskraft är högre för de kvinnor som väljer att ta lån än för de män som väljer att ta lån.³⁸ Detta kan tyckas motstridigt. En möjlig tolkning är att kvinnor mer noggrant väger för- och nackdelarna med att låna, och att det får relativt sett många kvinnor att tveka inför att ta lån. De som väljer att påbörja studier med lån är dock i stort behov av lånet för att kunna studera – annars skulle de inte ha kunnat påbörja studierna överhuvudtaget.

Män är inte lika tveksamma till att ta lån. För de män som väljer att låna är lånet inte heller lika ofta den avgörande skillnaden mellan att börja studier och att inte göra det. Detta visar sig också genom att männen, som vi har sett, oftare lånar lite mer än de egentligen anser sig behöva för att täcka sina grundläggande levnadsomkostnader.

³⁶ Observera att resultaten när det gäller vilket belopp som krävs för att de ska börja studera respektive andelen som skulle börja studera om hela stödet var ett bidrag baserar sig på ett 40-tal respektive 50-tal respondenters svar.

³⁷ Görs lånedelen i dagens studiestöd om till bidrag rekryteras $0,83 * 0,19 = 15,8$ procent. En höjning av studiestödet, oavsett hur högt det höjs, kommer bara att rekrytera 14 procent.

³⁸ Se tabell 9.

Social bakgrund

Tabell 15. Varför har du inte fortsatt studera efter gymnasiet?

Resultat, fördelat utifrån svarsalternativ och föräldrarnas utbildning, andel i procent

	Föräldrarna har högst grundskoleutbildning ¹	Någon eller båda av föräldrarna har gymnasieutbildning, men ej eftergymnasialutbildning	Någon eller båda föräldrarna har eftergymnasialutbildning ²	Övriga ³	Samtliga
Jag har ett arbete och jag vill hellre fortsätta arbeta än att studera	40	50	30	51	46
Jag har velat göra något annat innan jag studerar vidare	0	5	16	5	7
Jag har aldrig haft för avsikt att fortsätta studera	0	4	2	9	5
Jag har inte haft någon studiemotivation	0	4	5	1	3
Jag har inte vetat vad jag vill utbilda mig till	15	20	21	18	20
Jag har saknat behörighet för det jag vill läsa	0	1	4	0	1
Jag har inte kommit in på den utbildning jag ville läsa	0	1	2	3	1
Jag har inte kunnat studera på grund av sjukdom	0	1	0	1	1
Jag har inte kunnat börja studera på grund av min familjesituation	0	1	0	0	0
Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt	10	2	0	3	2
Jag har inte velat ta studielån	15	3	2	3	4
Jag har trott att jag inte skulle klara av studierna	0	0	2	0	0
Annan orsak	15	4	7	0	4

¹ Endast 21 respondenter

² 54 respondenter

³ 76 respondenter

Personer med lågutbildade föräldrar avstår oftare än övriga från studier på grund av studiestödsrelaterade orsaker. Hela 25 procent av dem vars föräldrar har högst grundskoleutbildning anger att de inte studerat vidare på grund av att studiestödet var för lågt eller för att de inte ville ta lån. Detta kan jämföras med att bara 4 procent av dem med föräldrar med eftergymnasial utbildning anger att de inte studerade vidare av studiestödsrelaterade skäl.

Vidare framgår att barn till föräldrar med eftergymnasial utbildning i högre utsträckning uppger att de har velat göra något annat innan de studerar vidare. Den främsta orsaken till varför man inte fortsatte sina studier efter gymnasiet, oavsett föräldrarnas utbildningsbakgrund, är att man har ett arbete och hellre vill arbeta än studera.

En lägre andel av dem med utländsk bakgrund än dem utan utländsk bakgrund anger att orsaken till att de inte har studerat vidare är att de har ett arbete och att de hellre vill arbeta än studera. Tidigare studier har visat att studerande med utländsk bakgrund har svårare att få ett arbete parallellt med sina studier.³⁹ Vidare uppger en högre andel av dem som invandrat att de inte studerade vidare på grund av att de inte ville ta studielån, 9 procent mot knappt 4 procent av dem som inte har invandrat. När det gäller nivån på studiestödsbeloppet är förhållandet det omvända, gruppen som inte har utländsk bakgrund uppger i högre utsträckning än de med utländsk bakgrund att nivån på studiestödet är orsaken till att de inte har studerat vidare.⁴⁰ Detta tyder på

³⁹ CSN (2009). *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*, 2009.

⁴⁰ Tabellunderlaget återfinns i bilaga 1 som tabell nr 4.

att de som invandrat till Sverige är mer restriktiva när det gäller att ta lån, men mindre beroende av storleken på ersättningen.

2.4 Personer som inte påbörjade sina vuxenstudier med det studiestöd de hade beviljats

Det förekommer att personer som har beviljats studiestöd för studier ändå inte påbörjar dessa. Orsakerna till detta kan vara många.

Vilka orsakerna kan vara har vi undersökt genom ett enkätutskick till studerande som beviljades studiestöd för vuxenstudier hösten 2004. Denna enkätundersökning riktade sig därmed mot personer som är äldre än i de två föregående undersökningarna i denna rapport.

Orsaker till att inte börja studera med beviljat stöd

I enkäten ställdes frågan om vilken orsaken var till att de inte studerade hösten 2004.

Tabell 16. Vad var den huvudsakliga orsaken till att du inte studerade hösten 2004?
Resultat, fördelat utifrån svarsalternativ, kön och ålder, andel i procent.

	Kvinnor	Män	35 år eller yngre ²	35–44 år	45 år eller äldre	Samtliga
Jag hade inte någon studiemotivation	4	6	8	3	2	4
Jag var osäker på om jag skulle klara av studierna	1	3	0	2	2	1
Jag var osäker på om jag verkligen ville studera	6	16	9	6	8	8
Jag visste inte vad jag ville läsa	5	0	8	3	0	4
Jag kom inte in på den utbildning jag ville gå	5	0	4	5	0	4
Jag blev sjuk	9	9	9	9	12	9
Jag kunde inte börja studera på grund av min familjesituation	11	5	8	11	12	10
Jag ville hellre arbeta än studera och då jag fick erbjudande om ett arbete tog jag det	21	22	17	25	20	21
Jag bedömde att studierna inte skulle förbättra mina möjligheter att få ett arbete	1	2	2	0	0	1
Jag bedömde att studierna inte skulle göra det lättare för mig att byta arbete	1	2	2	1	0	1
Jag bedömde att studierna inte skulle ge mig en högre inkomst efter studietiden än den jag redan hade	1	0	0	1	2	1
Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt	6	9	7	5	10	6
Jag ville inte ta studielån	6	2	2	6	10	5
Annan orsak	16	16	17	14	18	16

¹ Antal svarande är: Yngre än 35 år = 119, mellan 35 och 44 år = 139, äldre än 44 år = 50. Det var 63 män som besvarade enkäten och 245 kvinnor, vilket innebar att männen svarade i lägre utsträckning än kvinnorna.

² Respondenternas ålder år 2004.

Studiestödet är orsak till valet att inte studera i ungefär ett fall av tio. Studiestödsbeloppets storlek är för den undersökta gruppen en något viktigare orsak än att man inte vill låna.⁴¹ Även här anger kvinnorna i högre utsträckning än männen att de avstår studier för att de inte vill ta studielån. Andra tydliga skillnader mellan könen är att män i högre utsträckning uppger att de inte började sina studier för att de var osäkra på om de verkligen ville studera, medan en större andel av kvinnorna säger att deras familjesituation var den främsta orsaken till att de inte började studera.

Analyseras resultaten utifrån om respondenterna hade beviljats generellt bidrag med lån, det högre bidraget med lån eller rekryteringsbidraget, framgår att studiestödet har haft lägst inverkan på valet att inte studera bland dem som beviljades generellt bidrag. Högst påverkan på valet att inte studera har studiestödet haft bland dem som beviljades det högre bidraget. I utskningen

⁴¹ Det omvända gäller för de yngre som inte har gått vidare från gymnasiet. Hos dessa är motviljan att låna viktigare än studiestödsbeloppets storlek.

från CSN:s register redovisades inte studietakt. Men om de tre grupperna i lika hög grad hade tänkt studera på heltid, är resultatet lite förvånande. Detta eftersom det generella bidraget är det minst förmånliga av de tre stöden, där samtliga har ungefär lika höga totalbelopp.

Vidare visar resultaten att oviljan att ta studielån ökar med stigande ålder. Andelen som säger att de inte började studera för att de inte ville ta studielån är fyra gånger högre hos personer som 2004 var 45 år eller äldre, än bland dem som 2004 var yngre än 35 år.

I gruppen som helhet anges att man vill fortsätta arbeta som den främsta orsaken till att man inte började studera med det studiestöd som beviljades. Här skiljer sig därmed inte dessa personer från de yngre studerande som inte fortsatt sina studier efter gymnasiet.

Många respondenter kryssade i alternativet ”Annan orsak”. En stickprovskontroll visar att många har angett arbetsrelaterade orsaker, till exempel att ett varsel drogs tillbaka på deras arbetsplats. Även olika familjerelaterade frågor återfinns under ”Annan orsak”. Familjerelaterade frågor är den tredje vanligaste orsaken till att inte ha börjat studera. Sjukdom och osäkerheten till om man verkligen ville läsa är andra orsaker som relativt ofta anges som skäl till att de planerade studierna inte blev av.

Under perioden 2005 – 2010 har arbete varit den huvudsakliga sysselsättningen för 63 procent av respondenterna, men för drygt 8 procent har studier varit deras huvudsakliga sysselsättning. Knappt 7 procent uppger att deras nuvarande huvudsakliga sysselsättning är studier. Totalt sett har knappt 4 av 10 studerat någon gång efter hösten 2004.

Det är 24 procent av respondenterna som ångrar att de inte började studera hösten 2004. Dessa fördelas i lika hög grad på gruppen som har studerat efter hösten 2004, som på gruppen som inte har gjort det. Men som det även framkom bland de personer som inte gick vidare i sina studier efter gymnasiet är andelen som ångrar sig högre bland dem som har en dålig ekonomi än bland dem som inte har det.

Studiestödets inverkan på framtidsplanerna

I enkäten tillfrågades respondenterna om de har planer på att börja studera. De som svarade nej på denna fråga fick besvara en fråga om studiestödet och dess utformning påverkar deras beslut.

Tabell 17. Påverkar studiestödsbeloppet dina planer på att inte börja studera?
Resultat, fördelat utifrån svarsalternativ, kön och ålder, andel i procent

	Ej påbörjat studier med beviljat stöd ¹					Samtliga
	Kvinnor	Män	–34 år	35–44 år	45– år	
Nej	59	57	17	61	62	59
Ja, studiestödsbeloppet är för lågt	20	29	42	18	24	22
Ja, jag vill inte ta studielån	21	14	42	21	13	19

¹ Uppnådd ålder 2010.

Av dem som inte har några planer på att studera, uppger majoriteten att studiestödsbeloppet inte har någon inverkan på deras beslut. I de fall studiestödet har en påverkan så har totalbeloppet en något större betydelse för studieplanerna än det faktum att en del av studiestödet är ett lån, vilket är en skillnad jämfört med den yngre populationen som inte hade gått vidare från gymnasiet. Dels var det en lägre andel bland de yngre som sa att studiestödet påverkade deras planer att börja studera, dels var studielånet en starkare orsak till beslutet att inte studera vidare än det totala studiestödsbeloppet.

Resultaten visar vidare att för att få 17 procent av dem som säger att nivån på studiestödet har påverkat deras planer på att inte studera att börja studera, så måste studiestödet höjas till 11 000 kronor. För att få 73 procent att börja studera måste studiestödet höjas till 15 000 kronor. Eftersom beloppsskalan inte gick högre, vet vi inte vilket belopp de resterande 27 procent skulle

kräva för att börja studera.⁴² Jämfört med motsvarande resultat för den yngre gruppen som inte har studerat sedan de gick ut gymnasiet 2005, kan det konstateras att det krävs ett högre studiestöd för att rekrytera de äldre som tidigare har beviljats studiestöd för vuxenstudier. Av dem som säger att deras planer på att inte studera har påverkats av att studiestödet delvis består av lån, uppger 79 procent att de skulle börja studera om nuvarande studiestöd på 8 140 kronor för fyra veckors heltidsstudier var enbart ett bidrag.⁴³ En höjning av studiestödet till 15 000 kronor skulle därmed rekrytera fler till en mindre utgift för staten än ett borttagande av studielånet.⁴⁴ Dessa beräkningar rör dock rekrytering av personer till vuxenstudier, en grupp som i tidigare undersökningar visat sig ha relativt stora problem med återbetalningen av studieskulden. Detta är problem som i slutändan leder till avskrivningar av lån, vilket medför ytterligare kostnader för staten.⁴⁵

Även här visar resultaten att lånet har en större inverkan på kvinnors än på mäns beslut att inte studera – kvinnor uppger oftare både att de inte har börjat studera för att de inte vill låna och att de skulle börja studera om hela studiestödet var ett bidrag. Detta kan tyckas motstridigt då det under rubriken ”Studielånets rekryteringskraft och påverkan” presenterats att annuitetslånets rekryteringskraft är högre för de kvinnor som väljer att ta lån än för de män som väljer att ta lån. En möjlig tolkning är att kvinnor mer noggrant väger för- och nackdelarna med att låna, och att det får relativt sett många kvinnor att tveka inför att ta lån. De som väljer att påbörja studier med lån är dock i stort behov av lånet för att kunna studera – annars skulle de inte ha kunnat påbörja studierna överhuvudtaget. Män är inte lika tveksamma till att ta lån. För de män som väljer att låna är lånet inte heller lika ofta den avgörande skillnaden mellan att börja studier och att inte göra det. Detta visar sig också genom att männen, som vi har sett, oftare lånar mer än de egentligen anser sig behöva för att täcka sina grundläggande levnadsomkostnader.

⁴² Beräkningarna baserar sig på ett drygt 70 tal personers svar.

⁴³ Beräkningarna baserar sig på ett drygt 60 tal personers svar.

⁴⁴ 22 procent uppger att studiestödet är orsaken till att de inte har börjat studera. 73 procent av dessa skulle börja studera om studiestödet höjdes till 15 000 kronor, vilket innebär en ökad bidragsutgift på 4968 kronor om samma förhållande mellan bidrag och lån behålls. Motsvarande kostnad för borttagandet av lånedelen i befintligt stöd (år 2010) 5 444 kronor, vilket skulle rekrytera 79 procent av de 19 procent som säger att de inte har börjat studera på grund av att de inte vill låna. Höjningen av studiestödet rekryterar därmed 16 procent ($0,22 \cdot 0,73$) jämfört med 15 procent ($0,19 \cdot 0,79$), till en lägre kostnad per styck.

⁴⁵ CSN (2010). *Annuitetslån för studier - tio år efter studiestödsreformen*.

Social bakgrund

Tabell 18. Vad var den huvudsakliga orsaken till att du inte studerade hösten 2004?
Resultat, fördelat utifrån svarsalternativ och föräldrarnas utbildningsnivå, andel i procent

	Ingen av föräldrarna har eftergymnasial utbildning	Någon eller båda föräldrarna har eftergymnasial utbildning ¹	Samtliga
Jag hade inte någon studiemotivation	3	13	4
Jag var osäker på om jag skulle klara av studierna	1	0	1
Jag var osäker på om jag verkligen ville studera	8	4	7
Jag visste inte vad jag ville läsa	5	2	5
Jag kom inte in på den utbildning jag ville gå	5	0	4
Jag blev sjuk	8	11	8
Jag kunde inte börja studera på grund av min familjesituation	10	7	10
Jag ville hellre arbeta än studera och då jag fick erbjudande om ett arbete tog jag det	21	27	22
Jag bedömde att studierna inte skulle förbättra mina möjligheter att få ett arbete	1	0	1
Jag bedömde att studierna inte skulle göra det lättare för mig att byta arbete	2	0	2
Jag bedömde att studierna inte skulle ge mig en högre inkomst efter studietiden än den jag redan hade	1	0	1
Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt	7	2	6
Jag ville inte ta studielån	6	2	5
Annan orsak	17	18	17

¹ 45 respondenter

Om orsakerna att inte börja studera med det studiestöd som beviljades analyseras utifrån föräldrarnas utbildningsbakgrund, framgår det att personer med lågutbildade föräldrar i högre utsträckning avstod från studier på grund av att studiestödet var för lågt eller att de inte ville låna. Vidare uppger personer med lågutbildade föräldrar i högre utsträckning att orsaken var att de var osäkra på vad de ville läsa. Samtidigt uppger de i klart lägre utsträckning än de med högutbildade föräldrar att de inte hade någon studiemotivation. Familjerelaterade orsaker verkar förekomma något oftare hos personer med lågutbildade föräldrar än hos personer med högutbildade föräldrar.

Analyseras resultaten utifrån utländsk bakgrund är det framförallt synen på studiestödet som skiljer. De med utländsk bakgrund uppger i högre utsträckning både att studiestödet i sin helhet är för lågt och att de inte vill ta studielån, än de utan utländsk bakgrund. Att man inte kom in på den utbildning man ville gå är emellertid en vanligare orsak, till att man inte började studera bland de utan utländsk bakgrund, än bland de med utländsk bakgrund.⁴⁶

Vidare visar analyser av materialet att de som bodde tillsammans med make/maka/sambo utan barn är den grupp som i högst utsträckning säger att studiestödets utformning och nivå var den främsta orsaken till att de inte började studera hösten 2004.

⁴⁶ Tabellunderlaget återfinns i bilaga 1 som tabell nr 5.

3. Skillnader och likheter mellan de tre undersökta grupperna

I den undersökning som presenterats här, ingår tre olika grupper som i vissa avseenden skiljer sig åt. Framförallt gäller det respondenternas ålder. De som beviljades studiestöd för vuxenstudier hösten 2004 men som inte började studera är betydligt äldre än de som gick ut gymnasiet våren 2005. När det gäller studiestödets rekryteringskraft så har det visat sig att den ökar med åldern hos målgruppen. Studiestödets inverkan var här högre bland dem som inte påbörjade sina vuxenstudier än hos dem som gick ut gymnasiet utan att fortsätta på eftergymnasial nivå.

Ålder har en koppling till ett antal intressanta områden, så som om man är ensamstående eller inte, hur man bor, vilken levnadsnivå man har vant sig vid etc. Till exempel är andelen ensamstående enligt vår undersökning högst hos studerande på eftergymnasial nivå och lägst hos dem som inte påbörjade sina vuxenstudier med beviljat studiestöd.

Gemensamt för de tre undersökta grupperna är att studiestödet har en större betydelse för kvinnornas val att studera eller inte, än det har för männen. Detta gäller speciellt studielånet där en större andel av de studerande kvinnorna än av de studerande männen är rekryterade av lånet. Samtidigt säger en högre andel av kvinnor som inte studerar än av männen som inte studerar att de inte har börjat studera på grund av att de inte vill låna.

Situationen är densamma när det gäller utbildningsbakgrunden, det vill säga föräldrarnas utbildningsnivå. Studiestödets rekryteringskraft är högre hos studerande från hem där föräldrarna har relativt låga utbildningar. Samtidigt avhåller själva utformningen av studiestödet dessa personer från studier i högre grad än personer från familjer där föräldrarna har högre utbildning. Detta gäller även studielånet för sig. Studerande med föräldrar med låg utbildning har ett större behov av lånet för att kunna studera än studerande vars föräldrar har högre utbildning. Samtidigt avhåller de sig i relativt stor utsträckning från studier på grund av att de inte vill ta studielån.

Undersökningarna visar även att studiestödets rekryteringskraft är lägre bland studerande som har invandrat, än bland studerande som inte har gjort det. Detta förhållande stöds av det faktum att studerande som har invandrat i relativt låg utsträckning tar studielån. Samtidigt säger i relativt hög utsträckning de som har invandrat men befinner sig utanför studier att studiestödet, och då specifikt studielånet, är anledningen till att de inte har börjat studera. Sett utifrån vilka ekonomiska resurser dessa personer har förutom studiestödet kan det ske en viss snedrekrytering till studier.

Vidare visar resultaten att studiestödet och dess utformning blir viktigare för rekryteringen till studier ju äldre den potentiella studerande blir. Studiestödet är till exempel mindre viktigt för valet att studera för dem som går direkt från gymnasiet till eftergymnasiala studier än det är för dem som går vidare eller funderar på att gå vidare senare i livet.

4. Slutsatser

Det svenska studiestödet ska göra det möjligt att studera oavsett ekonomisk bakgrund och det ska rekrytera till studier. Hur stort studiestödets rekryteringskraft verkligen är, har ofta analyserats med hjälp av enkäter riktade till studerande, och har då främst analyserat studiebidragets och studielånets rekryteringskraft tillsammans. Mer sällan har det belysts vilken inverkan studiestödet har på individens beslut att inte studera och vilken rekryteringskraft studielånet har. I den här undersökningen har analysen riktats mot tre undersökningsområden:

- vilken rekryteringskraft studiestödet har i sin helhet, bland studerande på eftergymnasial nivå
- vilken rekryteringskraft studielånet har, bland studerande på eftergymnasial nivå
- vilken inverkan studiestödet har på valet att **inte** studera

Studiestödets rekryteringskraft utifrån bakgrundsfaktorer

Resultaten från undersökningen visar att studiestödet har en tydlig inverkan på valet att studera eller inte. Studielånet rekryter till studier, främst genom att ge studerande möjlighet att omfördela sina intäkter och utgifter över sin livscykel. Reglerna kring återbetalningen av lånet eller hur räntan beräknas har en viss inverkan på valet att studera, men inte tillnärmelsevis lika stark som lånebeloppet i sig.

Följande bakgrundsfaktorer har visat sig påverka i vilken grad det nuvarande studiestödet rekryter till studier:

- Kön
- Föräldrarnas utbildning
- Härkomst
- Civilstatus
- Ålder

Kön

Bland kvinnor har studiestödet en större betydelse för valet att studera eller avstå från studier, än bland männen. Detta gäller både studiestödet i sin helhet och studielånet för sig. En större andel kvinnor än män känner sig rekryterade till studier av studielånet. Samtidigt säger en större andel kvinnor än män att studielånet är orsaken till att de har valt att inte studera, eftersom de inte vill ta studielån.

Föräldrars utbildning

Studiemedlens rekryteringskraft är starkare bland studerande från hem där föräldrarna har en lägre utbildning än bland studerande från hem där föräldrarna har en högre utbildning. Samtidigt är studiestödets utformning orsak till att fler personer från hem med lågutbildade föräldrar än från hem med högutbildade föräldrar har valt att inte studera, främst beroende på att de inte vill ta studielån. Men resultaten visar även att om studielånet togs bort helt, så att det enbart fanns ett bidrag motsvarande nuvarande bidragsdel, skulle snedrekryteringen till studier öka.

Härkomst

Bland studerande är studiemedlens inverkan på valet att studera starkare hos dem som inte har utländsk bakgrund än hos dem som har det. Samtidigt har det framkommit att studerande som har invandrat tar studielån i relativt låg grad; de vill inte låna. Detsamma gäller de som har invandrat men valt att inte studera. De uppger i relativt hög grad att anledningen till att de inte har börjat studera är att de inte vill ta studielån.

Civilstatus

Bland studerande på eftergymnasial nivå i åldrarna 24-25 år är studiemedlens rekryteringskraft större för dem som är gifta, har ingått partnerskap eller är sambo samt har barn, än bland ensamstående. Men har det gått en tid sen gymnasiet så är det tvärtom, studiestödets inverkan på

valet att inte studera är starkare hos ensamstående än hos dem som är gifta, har ingått partnerskap eller är sambo samt har barn.

Alder

Studiestödets inverkan på valet att studera eller inte ökar med tiden som gått sedan gymnasiet avslutades. Det krävs även ett högre studiestöd för att rekrytera äldre till studier, än för att rekrytera yngre.

Studiestödets utformning

Undersökningen har visat att studielånet är viktigt för studerande med lån. Av dessa skulle ungefär hälften inte ha börjat studera om lånet inte hade funnits. De kan därmed anses vara rekryterade av studielånet. Andelen är högre bland studerande från hem med lågutbildade föräldrar än från hem med högutbildade föräldrar.

Samtidigt har undersökningen visat att framförallt personer vars föräldrar har lägre utbildning, tillsammans med personer som har invandrat, avhåller sig från studier på grund av att de inte vill ta studielån.

Det finns grupper där studielånet kan tänkas bidra till den befintliga snedrekryteringen till universitet och högskolor.⁴⁷ Till exempel har studerande som invandrat en relativt låg benägenhet att låna. Samtidigt är studiestödets rekryteringskraft relativt låg bland dessa. Detta tyder på att rekryteringen till studier från denna grupp i relativt stor utsträckning sker från de med ekonomiska möjligheter att finansiera sina studier utan statligt studiestöd, och då specifikt studielånet. En övergång till ett renodlat bidrag, motsvarande dagens nivå för både bidrag och lån, skulle troligen här utjämna rekryteringen från hem med bättre respektive sämre ekonomi.

Undersökningen har också gett underlag för beräkningar av vad som krävs för att rekrytera fler till studier. Dessa underlag är dock något osäkra då relativt få uppgav att studiestödet var anledningen till att de inte hade studerat vidare. När det gäller den grupp som inte har studerat vidare efter gymnasiet, rekryteras fler om det nuvarande lånet görs om till ett bidrag än om det totala studiestödet höjs, oavsett hur högt det höjs.

För gruppen som inte påbörjade sin vuxenutbildning med beviljat stöd är det tvärtom. I denna grupp skulle fler rekryteras om studiestödet höjs till 15 000 än om det nuvarande lånet görs om till ett bidrag. Om förhållandet mellan bidrag och lån i det nuvarande studiestödet behålls, är en sådan höjning av studiestödet billigare än om studielånet skulle göras om till ett bidrag. Resultaten tyder därmed på att det ur strikt rekryteringssynpunkt är bättre att ta bort studielånet i studiestödet till de yngre och att öka totalbeloppet till de äldre men med bibehållen fördelning mellan bidrag och lån.

Men i bedömningen av andelen bidrag och andelen lån i ett studiestöd bör hänsyn tas till att studielånet dels kan bidra till en snedrekrytering inom vissa grupper, dels kan leda till högre avskrivningskostnader för staten. Det har nämligen visat sig att studerande på låga utbildningsnivåer, exempelvis inom komvux, har relativt stora problem med att betala tillbaka de studielån de har tagit.⁴⁸

⁴⁷ Statistiska Centralbyrån (2005): *Fokus på arbetsmarknad och utbildning. Stor variation i påbörjade högskolestudier beroende på bakgrund*. Samt Statistiska Centralbyrån (2010): *Universitet och högskolor. Högskolenybörjare 2009/2010 och doktorandnybörjare 2008/09 efter föräldrars utbildningsnivå*.

⁴⁸ CSN (2010). *Annuitetslån för studier - tio år efter studiestödsreformen*.

Referenser

- Becker, S. Gary (1993). *Human Capital, A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education*. Chicago, IL: University of Chicago press.
- CSN (2005). *Utveckling av Centrala Studiestödsnämndens analys- och prognosverksamhet*
- CSN (2008). *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*
- CSN (2009). *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*
- CSN (2010). *Annuitetslån för studier - tio år efter studiestödsreformen*.
- Dynarski, M. Susan (1999). *Does aid matter? Measuring the effect of student aid on college attendance and completion*”, working paper 7422.
- Edin Per Anders och Holmlund Bertil (1995). *Arbetslösheten och arbetsmarknadens funktionssätt*. Bilaga 8 till långtidsutredningen.
- Eriksson, Lena (2009). *Andelen ungdomar som börjar studera i högskolan-stora regionala och könsmässiga variationer*. Högskoleverket analysavdelningen. Publiceringsdag: 2009-03-24 Analys nr 2009/3. Finns att hämta som PDF på URL: http://www.hsv.se/download/18.7b18d0f311f4a3995d57ffe4115/statistisk+analys+2009_3.pdf (20110325).
- Fredriksson, Peter (1997). *Economic Incentives and demand for higher education I*: Scand. J. of Economics 99(1), 129-142.
- Greiff von Camilo (2008). *Högre utbildning och ekonomisk tillväxt – bör studiemedelsystemet differentieras?* I: Ekonomisk debatt nr 2 2008 årgång 36, 73-77.
- Griliches, Zvi (1977). *Estimating the returns to Schooling: Some econometric problems*. I: *Econometrica* 45:1, 1-22. Finns att hämta som PDF på URL: <http://faculty.smu.edu/millimet/classes/eco7321/papers/griliches02.pdf> (20110325).
- Hammarström, Margareta. (1996). *Varför inte högskola? en longitudinell studie av olika faktorer betydelse för studiebegåvade ungdomars utbildningskarriär*. Göteborg studies in educational sciences 107. Finns att hämta på URL: <http://hj.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:4379>.
- Heckman, J. James & Masterov, V. Dimitriy (2007). *The productivity argument for investing in young children*.
- Leslie, Larry and & Paul Brinkman, Paul (1988). *The Economic value of higher education*. New York: Macmillan.
- Reuterberg, Sven-Eric och Svensson, Allan. SOU 1992:122, *Delbetänkande av utredningen om den sociala snedrekryteringen till högre studier*.
- Statistiska Centralbyrån (2005): ”Fokus på arbetsmarknad och utbildning”. Information om utbildning och arbetsmarknad 2005:2. Stycket skrivet av Ewa Foss, *Stor variation i påbörjade högskolestudier beroende på bakgrund*.
- Statistiska Centralbyrån (2009). *Trender och prognoser 2008*”.

Statistiska Centralbyrån (2010). *Universitet och högskolor. Högskolenybörjare 2009/2010 och doktorandnybörjare 2008/09 efter föräldrars utbildningsnivå.*

Vossensteyn, Hans. (2005). *Perceptions of student price-responsiveness. A behavioural economics exploration of the relationships between socio-economic status, perceptions of financial incentives and student choice.* Enschede: Center for Higher Education and Policy Studies.

Tabell 1: "Om det inte hade funnits statligt studiestöd då du började studera, hade du ändå börjat?". Resultaten fördelat utifrån den studerande har utländsk bakgrund eller inte. Andelar i procent

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
Har inte invandrat och föräldrarna har inte heller gjort det	13	40	37	9
Har inte invandrat men har föräldrar som gjort det	13	45	34	9
Har själv invandrat	30	42	18	6

Tabell 2: "Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?", Resultaten fördelat utifrån livssituation. Andelar i procent

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
Är ensamstående	14	44	34	8
Är ensamstående och har barn ¹	25	25	25	25
Är gift, har ingått partnerskap eller är sambo	16	36	37	10
Är gift, har ingått partnerskap eller är sambo och har barn ²	13	26	50	11
Har pojkvän/flickvän	13	47	29	8
Svarat fel				

¹Endast 7 svarande.² 47 svarande.**Tabell 3: "Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?", Resultaten fördelat utifrån hur länge det gick mellan att de gick ut gymnasiet och att de började studera på eftergymnasial nivå. Andelar i procent**

	Ja	Ja, troligen	Nej, troligen inte	Nej
Kortare tid än 1 termin	19	40	32	7
1 – 5 terminer	14	43	34	7
6 terminer eller mer	8	41	35	14

Tabell 4: Svar på frågan "Varför har du inte fortsatt studera efter gymnasiet?", Resultaten fördelat utifrån utländsk bakgrund eller inte. Andelar i procent

	Har inte invandrat och föräldrarna har inte heller gjort det	Har själv invandrat	Har inte invandrat men har föräldrar som gjort det	Samtliga
Jag har ett arbete och jag vill hellre fortsätta arbeta än att studera	48	27	39	45
Jag har velat göra något annat innan jag studerar vidare	8	18	5	8
Jag har aldrig haft för avsikt att fortsätta studera	4	18	5	5
Jag har inte haft någon studiemotivation	2	18	6	4
Jag har inte vetat vad jag vill utbilda mig till	17	9	27	20
Jag har saknat behörighet för det jag vill läsa	2	0	0	1
Jag har inte kommit in på den utbildning jag ville läsa	1	0	0	
Jag har inte kunnat studera på grund av sjukdom	2	0	0	1
Jag har inte kunnat börja studera på grund av min familjesituation	0	0	1	0
Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt	3	0	1	2
Jag har inte velat ta studielån	4	9	4	4
Jag har trott att jag inte skulle klara av studierna	1	0	0	0
Annan orsak	3	0	8	4
Svarat fel	2	0	0	1

Tabell 5: Svar på frågan "Vad var den huvudsakliga orsaken till att du inte studerade hösten 2004?", Resultaten fördelat utifrån utländsk bakgrund eller inte. Andelar i procent

	Har inte invandrat och föräldrarna har inte heller gjort det	Har själv invandrat eller har föräldrar som har gjort det	Samtliga
Jag hade inte någon studiemotivation	4	4	4
Jag var osäker på om jag skulle klara av studierna	1	2	1
Jag var osäker på om jag verkligen ville studera	9	7	8
Jag visste inte vad jag ville läsa	4	5	4
Jag kom inte in på den utbildning jag ville gå	6	2	4
Jag blev sjuk	9	10	10
Jag kunde inte börja studera på grund av min familjesituation	10	10	10
Jag ville hellre arbeta än studera och då jag fick erbjudande om ett arbete tog jag det	19	24	21
Jag bedömde att studierna inte skulle förbättra mina möjligheter att få ett arbete	1	1	1
Jag bedömde att studierna inte skulle göra det lättare för mig att byta arbete	1	2	1
Jag bedömde att studierna inte skulle ge mig en högre inkomst efter studietiden än den jag redan hade	1	1	1
Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt	5	8	6
Jag ville inte ta studielån	3	8	5
Annan orsak	20	11	16
Svarat fel	9	6	8

Bilaga 2, gått vidare till eftergymnasiala studier

Sysselsättning efter gymnasiet

Fråga 1: "Har du studerat på eftergymnasial nivå efter gymnasiet?".

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Ja	97	97	97
Ja, mindre än 3 månader ¹	1	1	1
Nej ¹	0	1	1
Totalt²	100	100	100

¹ Undersökningen riktade sig inte mot dessa, så de skulle inte fylla i fler frågor.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 2: "Varför valde du att studera på eftergymnasial nivå?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	4	3	3
För att det var självklart att jag skulle studera vidare	26	27	26
För att öka mina chanser att få ett arbete	16	15	16
För att få studiemedel för min försörjning	0	-	0
För att det krävs utbildning för det jag arbetar med eller vill arbeta med	39	37	38
För att bli mer allmänbildad och få större kunskaper	7	8	7
För att studierna ger mig en bättre ekonomisk situation när jag studerat klart	5	7	6
För att jag inte fick något arbete	1	1	1
Annan orsak ²	2	3	3
Totalt³	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras (den huvudsakliga orsaken).

² Det fanns här möjlighet att skriva vilken anledningen var.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 3: "Inom vilket utbildningsområde har du huvudsakligen studerat på eftergymnasial nivå?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Pedagogik och lärarutbildning	16	6	13
Humaniora (t.ex. historia, filosofi, språk, litteraturhistoria, teologi) och konst	9	9	9
Samhällsvetenskap, juridik, ekonomi och administration	24	21	23
Naturvetenskap, matematik och data	6	17	10
Teknik och tillverkning	5	23	11
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	1	1	1
Hälso- och sjukvård samt social omsorg	22	9	18
Tjänster, t.ex. transport, turism, hotell och restaurang	4	3	3
Något annat ²	12	10	12
Totalt³	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 4: "Hur länge har du sammanlagt studerat på eftergymnasial nivå?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	2	0	1
Kortare tid än 1 termin	1	1	1
1–5 terminer	43	42	43
6 terminer eller mer	55	56	55
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 5: "Vad av följande har du använt dig av för att försörja dig under studierna på eftergymnasial nivå?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Studiebidrag och lån	78	70	75
Enbart studiebidrag	24	33	27
Lön	66	58	63
Inkomster från kapital eller näringsverksamhet	3	8	5
Aktivitetsersättning	0	1	1
Utvecklingsersättning	-	0	0
Ekonomiskt stöd från föräldrar	32	32	32
Ekonomiskt stöd från make/maka/sambo/pojkvän/flickvän	14	4	10
Sparade medel	34	42	37
Banklån eller annat lån	1	1	1
Bostadsbidrag	12	14	13
Barnbidrag	1	1	1
Försörjningsstöd (socialbidrag)	0	0	0
Något annat ²	2	3	2
Totalt³	267	267	267

¹ Flera svarsalternativ var möjliga att markera.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 6: "Vilka sysselsättningar förutom studier har du haft efter gymnasiet?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Jag har arbetat	88	79	85
Jag har rest	26	19	24
Jag har varit arbetslös	17	22	19
Jag har varit föräldraledig	4	1	3
Jag har varit sjukskriven	3	2	3
Något annat ²	4	10	6
Totalt³	141	134	139

¹ Endast sådant som varit en huvudsaklig sysselsättning mer än tre månader i följd skulle markeras. Flera svarsalternativ var möjliga.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 7: "Vad har varit din huvudsakliga sysselsättning efter gymnasiet?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	4	4	4
Studier	66	64	66
Arbete	25	28	26
Resor	2	1	1
Arbetslöshet	2	2	2
Föräldraledighet	0	-	0
Sjukskrivning	0	0	0
Något annat ²	1	1	1
Totalt	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

Fråga 8: "Vilken är din huvudsakliga sysselsättning nu?"¹.

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Studier	56	58	57
Arbete	34	34	34
Resor	-	0	0
Arbetslöshet	4	5	4
Föräldraledighet	3	0	2
Sjukskrivning	0	1	0
Något annat ²	2	1	1
Totalt³	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.**Fråga 9: "Hur upplever du att din ekonomi är nu?".** Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Mycket bra	5	9	6
Bra	24	23	23
Ganska bra	38	34	37
Ganska dålig	20	17	19
Dålig	8	10	9
Mycket dålig	5	6	5
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.**Fråga 10: "Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?".** Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	2	0	1
Ja	13	17	14
Ja, troligen	41	45	42
Nej, troligen inte	36	30	34
Nej	9	9	9
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 11: "Studerar du nu eller har du tidigare studerat med studielån?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Ja	81	72	78
Nej, jag har inte behövt ta studielån för att försörja mig under studierna	10	16	12
Nej, jag vill inte belasta min ekonomi med den återbetalning som ska göras efter avslutade studier	7	9	8
Nej, jag vill inte låna för jag tycker att det är fel att betala ränta på ett lån	0	1	1
Nej, av en annan anledning ²	1	1	1
Totalt³	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 12: "Hur mycket studielån har du tagit?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	0	-	0
Jag har hela tiden tagit fullt studielån för att kunna studera	67	59	65
Jag har hela tiden tagit fullt studielån, men jag skulle ha kunnat studera med mindre lån	6	8	6
Jag har hela tiden tagit fullt studielån, men jag skulle ha kunnat studera utan studielån	1	2	1
Jag har lånat mindre än vad som är möjligt och jag har bara lånat så mycket som jag har behövt	21	22	21
Jag har lånat mindre än vad som är möjligt, men jag skulle ha kunnat studera med mindre lån	4	3	4
Jag har lånat mindre än vad som är möjligt, men jag skulle ha kunnat studera helt utan lån	2	5	3
Totalt²	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras (det påstående som stämde bäst).

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 13: "Skulle du ha börjat studera på eftergymnasial nivå om du inte kunnat få studielån?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Ja	12	15	13
Ja, troligen	33	38	35
Nej, troligen inte	42	37	41
Nej	11	10	11
Totalt²	100	100	100

¹ Under 2010 är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr).

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 14: "Hur påverkade studielånets trygghetsregler¹ ditt val att ta studielån?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	-	1
Inte alls – jag kände inte till trygghetsreglerna	70	69	70
Inte alls – men jag kände till trygghetsreglerna	13	13	13
Lite – jag hade lånat mindre om trygghetsreglerna inte fanns	9	11	10
Mycket – jag hade inte lånat alls om trygghetsreglerna inte fanns	7	7	7
Totalt²	100	100	100

¹ Möjlighet att få nedsatt betalning vid exempelvis låg inkomst eller nya studier och att få lån avskrivet vid bland annat 68 års ålder eller dödsfall.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 15: "Påverkade möjligheten att få tidigare lån avskrivet¹ ditt val att studera på högskola?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	0	1	1
Nej, det har inte berört mig eftersom jag inte tagit studielån för vuxenstudier på grundskole- eller gymnasienivå	59	49	56
Nej, jag kände inte till att det fanns en sådan möjlighet att få avskrivning	28	33	29
Nej, jag hade studerat vidare ändå	11	11	11
Ja lite, det gjorde det lättare att gå vidare till högskolan	2	5	3
Ja mycket, det gjorde att jag valde att fortsätta på högskolan	1	0	1
Totalt²	100	100	100

¹ Om summan till exempel blir 101,5 procent för kvinnorna eller 101,5 procent för männen, så skulle endast ett svarsalternativ skulle markeras.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 16: "Påverkades ditt val att studera på högskolan av att räntan för studielån beräknas på ett annat sätt än vanlig bankränta?¹".

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Nej, jag visste inte hur räntan på studielån beräknas	61	49	57
Nej, men jag visste hur räntan på studielån beräknas	25	33	28
Ja, och sättet räntan beräknas på gjorde det lättare för mig att gå vidare till högskolan	13	15	14
Ja, och sättet räntan beräknas på var det som gjorde att jag valde att gå vidare till högskolan	1	2	1
Totalt²	100	100	100

¹ Staten tar inte ut något räntepåslag på studielånen för att täcka kostnader och skapa vinst.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 17: "Har du påverkats av att studielånet du tar, eller har tagit, ska betalas tillbaka?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Nej	29	39	32
Ja, jag är orolig för hur jag ska kunna betala tillbaka studielånet	20	13	18
Ja, jag känner stress av att skulden växer	32	16	26
Ja, jag har övervägt att inte studera på grund av att jag egentligen inte vill ta studielån	7	3	5
Ja, jag avstår från vissa kurser för att hålla nere skulden	3	1	2
Ja, jag har valt en kortare utbildning på grund av att jag inte vill ha så stor skuld att betala tillbaka	4	4	4
Ja, jag har arbetat mer för att inte behöva låna så mycket	11	10	11
Ja, jag har läst fler kurser per termin för att inte behöva låna så mycket	4	1	3
Ja, på annat sätt	3	2	3
Totalt³	113	88	105

¹ Flera svarsalternativ var möjliga att markera.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Bakgrundfrågor

Fråga 18: "Jag:..". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Är ensamstående	33	45	37
Är ensamstående och har barn	0	0	0
Är gift, har ingått partnerskap eller är sambo	29	16	25
Är gift, har ingått partnerskap eller är sambo samt har barn	5	3	4
Har pojkvän/flickvän	31	36	32
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 19: "Vad är din makes/makas/sambos/pojkväns/flickväns huvudsakliga sysselsättning nu?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	2	2
Arbete	64	35	55
Resor	1	-	1
Arbetslöshet	4	6	5
Föräldraledighet	-	3	1
Sjukskrivning	0	1	0
Studier	29	53	36
Något annat ¹	0	1	0
Totalt²	100	100	100

¹ Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 20: "I vilken typ av bostad bor du?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Hyresrätt som är studentbostad	17	26	20
Hyresrätt som <u>inte</u> är studentbostad	41	43	42
Bostadsrätt	21	16	19
Villa eller radhus	8	6	7
Rum (inneboende)	6	7	6
Annat ¹	5	2	4
Totalt²	100	100	100

¹ Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 21: "Bor du tillsammans med någon/några?"¹. Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Nej	31	36	33
Ja, tillsammans med make/maka/sambo	43	29	38
Ja, tillsammans med make/maka/sambo och med barn	5	3	4
Ja, tillsammans med barn	0	1	1
Ja, med någon av eller båda mina föräldrar	9	15	11
Ja, med andra studerande eller vänner	10	11	10
Andra förhållanden ²	3	4	3
Totalt³	101	99	100

¹ Flera svarsalternativ var möjliga att markera.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 22: "Har du invandrat till Sverige?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	-	0	0
Nej	94	91	93
Ja, från ett land i Norden	1	0	0
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	3	3	3
Ja, från ett land utanför Europa	3	6	4
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 23.1: "Har din mamma invandrat till Sverige?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	0	-	0
Nej	65	43	58
Ja, från ett land i Norden	26	47	33
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	5	3	4
Ja, från ett land utanför Europa	4	6	5
Vet inte	-	0	0
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 23.2: "Har din pappa invandrat till Sverige?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	-	-	-
Nej	67	44	59
Ja, från ett land i Norden	2	1	2
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	26	49	34
Ja, från ett land utanför Europa	5	6	5
Vet inte	-	0	0
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 24.1: "Vilken är eller var din mammas högsta utbildningsnivå?".

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Grundskola eller motsvarande utbildning	1	1	1
Grundskola eller motsvarande utbildning	30	49	36
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	23	15	21
Högskola eller motsvarande utbildning	44	33	40
Vet inte	1	1	1
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 24.2: "Vilken är eller var din pappas högsta utbildningsnivå?".

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Har inte studerat	1	3	2
Grundskola eller motsvarande utbildning	16	8	13
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	45	59	50
Högskola eller motsvarande utbildning	35	28	32
Vet inte	3	1	2
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 25: "Vilken genomsnittlig betygspoäng fick du i slutbetyg när du gick ut gymnasiet?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	0	1
Under 10	1	1	1
10–14	17	21	18
Över 14	66	66	66
Vet inte	16	12	14
Totalt	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Bilaga 3, ej gått vidare till eftergymnasiala studier

Studiestödets betydelse

Fråga 1: "Har du studerat efter gymnasiet?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Nej	83	89	86
Ja, mindre än 3 månader ²	7	5	6
Ja, 3 månader eller mer ²	10	6	8
Totalt³	100	100	100

¹ Som studier räknas inte arbetsmarknadsutbildning eller utbildning hos arbetsgivaren.

² Undersökningen riktade sig inte mot dessa, så de skulle inte fylla i fler frågor.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 2: "Varför har du inte fortsatt att studera efter gymnasiet?¹".

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	7	2	4
Jag har ett arbete och jag vill hellre fortsätta arbeta än att studera	28	59	47
Jag har velat göra något annat innan jag studerar vidare	7	7	7
Jag har aldrig haft för avsikt att fortsätta studera	5	5	5
Jag har inte haft någon studiemotivation	4	3	3
Jag har inte vetat vad jag vill utbilda mig till	28	15	20
Jag har saknat behörighet för det jag vill läsa	0	2	1
Jag har inte kommit in på den utbildning jag vill läsa	2	1	1
Jag har inte kunnat studera på grund av sjukdom	1	1	1
Jag kunde inte börja studera på grund av min familjesituation	1	0	0
Jag tyckte att stödbeloppet var för lågt	4	1	2
Jag har inte velat ta studielån	8	1	4
Jag har trott att jag inte skulle klara av studierna	1	0	0
Annan orsak ²	4	4	4
Totalt³	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras (den huvudsakliga orsaken).

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Gymnasiestudierna

Fråga 3: "Har du ett slutbetyg från en treårig gymnasieutbildning?".

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	-	-	-
Ja	88	92	91
Nej	12	8	9
Totalt	100	100	100

Fråga 4: "Vilken genomsnittlig betygspoäng fick du i ditt slutbetyg?".

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Under 10	0	0	0
10–14	20	29	26
Över 14	22	25	24
Vet inte	57	45	49
Totalt	100	100	100

Fråga 5: "Har du grundläggande behörighet¹ till högskolestudier?".

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	5	5	5
Ja	73	72	72
Nej	10	10	10
Vet inte	12	14	13
Totalt³	100	100	100

¹ Grundläggande behörighet har den som fått slutbetyg från ett fullständigt nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan och har lägst betyget godkänt i minst 2 250 gymnasiepoäng samt lägst betyget Godkänt i svenska A och B, alternativt svenska som andraspråk A och B, samt i engelska A och matematik A. Grundläggande behörighet kan även uppnås genom studier på komvux eller folkhögskola eller genom en bedömning av reell kompetens.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Sysselsättning efter gymnasiet och nuvarande ekonomi

Fråga 6: "Vilka sysselsättningar har du haft efter gymnasiet?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Jag har arbetat	96	93	94
Jag har rest	4	8	7
Jag har varit arbetslös	24	23	24
Jag har varit föräldraledig	21	0	8
Jag har varit sjukskriven	4	-	1
Något annat ²	3	6	5
Totalt³	151	130	138

¹ Endast sådant som varit en huvudsaklig sysselsättning mer än tre månader i följd skulle markeras. Flera svarsalternativ var möjliga.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 7: "Vad har varit din huvudsakliga sysselsättning efter gymnasiet?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	4	-	2
Arbete	81	94	89
Resor	-	0	0
Arbetslöshet	8	5	6
Föräldraledighet	4	-	1
Sjukskrivning	1	-	0
Något annat ²	3	1	2
Totalt³	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 8: "Vilken är din huvudsakliga sysselsättning nu?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	1	1
Arbete	67	86	79
Resor	-	-	-
Arbetslöshet	9	10	10
Föräldraledighet	19	1	8
Sjukskrivning	1	0	0
Något annat ²	4	2	3
Totalt³	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 9: "Hur upplever du att din ekonomi är nu?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	2	1	0
Mycket bra	13	26	0
Bra	37	41	0
Ganska bra	29	17	0
Ganska dålig	11	9	0
Dålig	5	4	0
Mycket dålig	4	2	0
Totalt	100	100	1

Fråga 10: "Har du planer på att börja studera?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Nej	49	65	59
Ja, för att det har jag planerat hela tiden	15	9	11
Ja, för att min familjesituation har ändrats eller kommer att ändras	5	1	3
Ja, för att jag har studiemotivation nu	16	10	12
Ja, för att jag inte får något arbete annars	4	1	2
Ja, för att mitt arbete kräver det	2	2	2
Ja, för att jag får intressantare arbetsuppgifter och/eller högre lön om jag utbildar mig	24	15	18
Ja, för att jag har blivit tillräckligt frisk nu	1	-	0
Ja, annat skäl ²	12	6	8
Totalt³	127	109	115

¹ Flera svarsalternativ var möjliga att markera.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 11: "Påverkar studiestödsbeloppet¹ dina planer att inte börja studera?²". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	6	-	2
Nej	40	69	59
Ja, studiestödsbeloppet är för lågt	18	17	17
Ja, jag vill inte ta studielån	36	15	22
Totalt³	100	100	100

¹ Under 2010 är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr). Den studerande kan även ha rätt till tilläggsbidrag för barn, tilläggs lån och merkostnadslån. Tilläggs lånet är i år 1 676 kronor för fyra veckors heltidsstudier och tilläggsbidraget är 508 kr för ett barn, 828 kr för två barn och 996 kr för tre barn.

² Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 12: "Skulle du börja studera om du fick ett studiestöd (lån och bidrag) på:..¹". Andelen som skulle börja studera. Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
8 000– 9 000 kr	-	-	-
9 000–10 000 kr	7	15	12
10 000–11 000 kr	27	15	20
11 000–12 000 kr	7	0	2
12 000–13 000 kr	7	23	17
13 000–14 000 kr	7	8	7
14 000–15 000 kr	27	8	15
Nej, inte vid något av de angivna beloppen ²	0	24	15
Totalt³	80	93	89

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

² Om inte något av beloppen skulle få respondenten att börja studera omeddes denne att kryssa i "Nej" på svarsalternativet "14 000–15 000 kr/månad".

³ Frågans utformning gör att summan blir lägre än 100 procent.

Fråga 13: "Skulle du börja studera om studiestödet enbart var bidrag?¹". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	2	5	4
Ja	78	59	68
Nej	20	37	28
Totalt²	100	100	100

¹ Under 2010 är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr).

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 14: "Ångrar du att du inte fortsatte studera direkt efter gymnasiet?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	-	1	1
Ja	18	10	13
Nej	82	89	87
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Bakgrundsfrågor

Fråga 15: "Jag:..¹" Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	1	-	0
Är ensamstående	22	42	35
Är ensamstående och har barn	3	-	1
Är gift, har ingått partnerskap eller är sambo	28	19	23
Är gift, har ingått partnerskap eller är sambo samt har barn	24	7	13
Har pojkvän/flickvän	22	32	28
Totalt	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 16: "Vad är din makes/makas/sambos/pojkväns/flickväns huvudsakliga sysselsättning nu?" Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	-	4	2
Arbete	90	55	70
Resor	-	2	1
Arbetslöshet	3	5	5
Föräldradighet	1	6	4
Sjukskrivning	1	2	2
Något annat ¹	5	25	16
Totalt²	100	100	100

¹ Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 17: "I vilken typ av bostad bor du?" Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	2	2	2
Hyresrätt	46	48	47
Bostadsrätt	18	24	22
Villa eller radhus	29	16	21
Rum (inneboende)	4	7	6
Annat ¹	1	4	3
Totalt²	100	100	100

¹ Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 18: "Bor du tillsammans med någon/några?"¹ Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Nej	20	37	31
Ja, tillsammans med make/maka/sambo	39	38	38
Ja, tillsammans med make/maka/sambo och med barn	28	7	15
Ja, tillsammans med barn	4	-	1
Ja, med någon av eller båda mina föräldrar	8	11	10
Ja, med vänner	2	6	4
Andra förhållanden ²	2	4	3
Totalt³	102	101	102

¹ Flera svarsalternativ var möjliga att markera

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 19: "Har du invandrat till Sverige?" Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	-	0	0
Nej	97	96	96
Ja, från ett land i Norden	1	0	0
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	2	2	2
Ja, från ett land utanför Europa	-	2	1
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 20.1: "Har din mamma invandrat till Sverige?" Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	0	-	0
Nej	76	71	73
Ja, från ett land i Norden	17	26	23
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	6	2	4
Ja, från ett land utanför Europa	1	1	1
Vet inte	-	-	-
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 20.2: "Har din pappa invandrat till Sverige?" Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	-	-	-
Nej	75	68	71
Ja, från ett land i Norden	2	2	2
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	22	29	26
Ja, från ett land utanför Europa	1	1	1
Vet inte	-	-	-
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 21.1: "Vilken är eller var din mammas högsta utbildningsnivå?"¹

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	3	3	3
Har inte studerat	1	-	0
Grundskola eller motsvarande utbildning	33	36	35
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	37	34	35
Högskola eller motsvarande utbildning	18	16	17
Vet inte	8	11	10
Totalt	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 21.2: "Vilken är eller var din pappas högsta utbildningsnivå?"

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	Alla
Svarat fel på frågan	0	1	1
Har inte studerat	2	1	1
Grundskola eller motsvarande utbildning	20	9	13
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	53	61	58
Högskola eller motsvarande utbildning	13	16	15
Vet inte	12	11	12
Totalt¹	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Bilaga 4, Beviljats studiestöd för vuxenstudier men ej studerat

Sysselsättning under perioden 2004–2010

Fråga 1: "Vilken var din huvudsakliga sysselsättning våren 2004?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	7	5	5	8	6	7
Arbete	51	51	41	52	53	51
Arbetslöshet	11	17	8	13	13	13
Föräldraledighet	4	2	16	4	1	4
Sjukskrivning	10	5	11	7	11	9
Studier	10	13	16	9	10	10
Något annat ¹	2	1	-	2	2	2
Jag minns inte	3	7	3	6	2	4
Totalt²	100	100	100	100	100	100

¹ Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 2: "Studerade du hösten 2004?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	1	-	-	-	3	1
Nej	73	74	78	78	67	73
Ja, jag började studera men jag avbröt studierna ¹	4	7	6	6	4	5
Ja, jag studerade hela terminen ¹	22	19	17	16	27	21
Totalt	100	100	100	100	100	100

¹ Undersökningen riktade sig inte mot dessa, så de skulle inte fylla i fler frågor.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 3: "Vad var den huvudsakliga orsaken till att du inte studerade hösten 2004?"¹.

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	8	8	10	5	10	8
Jag hade inte någon studiemotivation	4	6	7	5	3	5
Jag var osäker på om jag skulle klara av studierna	1	3	-	1	2	1
Jag var osäker på om jag verkligen ville studera	6	16	10	7	8	8
Jag visste inte vad jag ville läsa	5	-	3	7	1	4
Jag kom inte in på den utbildning jag ville gå	5	-	7	4	3	4
Jag blev sjuk	9	10	10	7	11	9
Jag kunde inte börja studera på grund av min familjesituation	11	5	7	10	10	10
Jag hade varit tvungen att flytta för att studera och det ville jag inte	-	-	-	-	-	-
Jag ville hellre arbeta än studera och då jag fick erbjudande om ett arbete tog jag det	21	22	14	21	24	21
Jag bedömde att studierna inte skulle förbättra mina möjligheter att få ett arbete	1	2	-	2	-	1
Jag bedömde att studierna inte skulle göra det lättare för mig att byta arbete	1	2	3	1	1	1
Jag bedömde att studierna inte skulle ge mig en högre inkomst efter studietiden än den jag redan hade	1	-	-	-	2	1
Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt	6	10	14	6	5	6
Jag ville inte ta studielån	6	2	-	5	7	5
Annan orsak ²	16	16	14	18	14	16
Totalt³	100	100	100	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.**Fråga 4: "Vad gjorde du hösten 2004 i stället för att studera?"¹. Resultat i procent.**

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Arbetade	66	70	75	67	65	67
Var arbetslös	17	21	14	21	16	18
Var föräldraledig	2	5	11	4	-	3
Var sjukskriven	15	10	11	12	17	14
Något annat ¹	3	5	4	3	4	4
Totalt³	104	110	114	107	102	106

¹ Flera svarsalternativ var möjliga att markera.² Det fanns här möjlighet skriva vad man gjorde.³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 5: "Har du studerat någon gång efter hösten 2004?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	24 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	1	2	3	-	2	1
Nej	61	63	52	55	71	61
Ja, mindre än 1 termin	6	5	7	6	5	6
Ja, 1–2 terminer	14	15	17	16	9	14
Ja, 3–4 terminer	11	8	3	14	8	10
Ja, mer än 4 terminer	8	8	17	9	6	8
Totalt¹	100	100	100	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 6: "Vad har varit din huvudsakliga sysselsättning under perioden 2005–2010?".

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	16	10	10	14	16	14
Arbete	62	69	59	66	62	63
Arbetslöshet	5	3	3	4	6	5
Föräldraledighet	1	2	-	3	-	1
Sjukskrivning	5	3	-	1	10	5
Studier	9	8	24	9	5	9
Något annat ¹	2	5	3	3	2	3
Totalt²	100	100	100	100	100	100

¹ Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 7: "Vilken är din huvudsakliga sysselsättning nu?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	4	2	-	3	5	4
Arbete	67	61	64	67	66	66
Arbetslöshet	11	18	14	15	10	13
Föräldraledighet	1	5	-	4	-	2
Sjukskrivning	6	3	-	2	10	5
Studier	7	7	18	6	5	7
Något annat ¹	3	5	4	3	5	4
Totalt²	100	100	100	100	100	100

¹ Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Boende och ekonomi

Fråga 8: "Bodde du tillsammans med någon hösten 2004?"¹. Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och		45 år och	Alla
			yngre	35–44 år	äldre	
Nej	15	29	14	17	18	17
Ja, tillsammans med make/maka/sambo och med barn eller ungdomar under 21 år (t.ex. syskon, egna barn, partners barn)	58	51	38	57	59	56
Ja, tillsammans med barn eller ungdomar under 21 år (t.ex. syskon, egna barn)	13	2	-	11	14	11
Ja, med någon av eller båda mina föräldrar	1	5	11	-	2	2
Ja, med make/maka/sambo	13	19	36	15	10	15
Ja, med andra studerande eller vänner	0	2	4	1	-	1
Andra förhållanden ²	2	2	-	2	2	2
Totalt³	102	108	102	102	105	103

¹ Flera svaralternativ var möjliga att markera.

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 9: "Vad gjorde din make/maka/sambo/pojkvän/flickvän hösten 2004?"¹.

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och		45 år och	Alla
			yngre	35–44 år	äldre	
Svarat fel på frågan	2	3	5	3	-	2
Arbetade heltid	83	38	62	76	75	74
Arbetade deltid	4	18	10	4	9	7
Var studerande	2	18	10	7	2	5
Var arbetslös	3	13	14	4	3	5
Var pensionär eller hade sjuk- eller aktivitetsersättning	3	5	-	3	6	4
Var föräldraledig	-	3	-	1	-	0
Annat ²	3	5	-	3	5	3
Totalt³	100	100	100	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras (den huvudsakliga sysselsättningen).

² Det fanns här möjlighet att skriva ett eget alternativ.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 10: "Hur var din ekonomi hösten 2004?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och		45 år och	Alla
			yngre	35–44 år	äldre	
Svarat fel på frågan	2	3	-	3	2	2
Mycket bra	2	8	11	3	3	4
Bra	26	25	25	26	26	26
Ganska bra	35	24	36	35	30	33
Ganska dålig	19	17	18	18	20	19
Dålig	9	16	7	11	10	10
Mycket dålig	7	6	4	5	9	7
Totalt¹	100	100	100	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 11: "Hur är din ekonomi nu?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre		45 år och äldre		Alla
			35-44 år				
Svarat fel på frågan	1	2	11	-	-		1
Mycket bra	6	8	-	8	7		7
Bra	29	28	29	31	28		29
Ganska bra	32	27	39	29	31		31
Ganska dålig	14	15	14	13	15		14
Dålig	11	12	7	11	11		11
Mycket dålig	6	8	-	7	8		7
Totalt¹	100	100	100	100	100		100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Framtiden och en tillbakablick**Fråga 12: "Har du planer på att börja studera?"¹.** Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre		45 år och äldre		Alla
			35-44 år				
Jag studerar redan	9	9	18	9	8		9
Nej	60	67	41	60	68		61
Ja, när barnen har vuxit upp	5	2	4	7	1		4
Ja, för att min familjesituation har ändrats eller kommer att ändras	3	5	4	5	2		4
Ja, för att jag har studiemotivation nu	2	3	7	2	1		2
Ja, för att jag inte får något arbete annars	4	2	4	3	4		4
Ja, för att mitt arbete kräver det	1	2	7	-	2		1
Ja, för att jag får intressantare arbetsuppgifter och/eller högre lön om jag utbildar mig	10	5	21	8	7		9
Ja, för att jag har blivit tillräckligt frisk nu	2	5	4	2	2		2
Ja, av annat skäl ²	4	3	-	5	2		4
Totalt³	98	102	109	100	96		99

¹ Flera svaralternativ var möjliga att markera.

² Det fanns här möjligheten att skriva ett eget alternativ.

³ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 13: "Påverkar studiestödsbeloppet¹ dina planer att inte börja studera?"^{1,2}.

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre		45 år och äldre		Alla
			35-44 år				
Svarat fel på frågan	3	-	-	2	3		2
Nej	46	57	24	49	53		49
Ja, studiestödsbeloppet är för lågt	26	27	41	22	27		26
Ja, jag vill inte ta studielån	25	16	35	27	17		23
Totalt³	203,4	209,7	212,9	207,7	200,5		204,8

¹ Under 2010 är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr). Den studerande kan även ha rätt till tilläggsbidrag för barn, tilläggsbidrag och merkostnadsbidrag. Tilläggsbidraget är i år 1 676 kronor för fyra veckors heltidsstudier och tilläggsbidraget är 508 kr för ett barn, 828 kr för två barn och 996 kr för tre barn.

² Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

³ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 14: "Skulle du börja studera om du fick ett studiestöd (lån och bidrag) på:..¹".

Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
8 000– 9 000 kr	-	-				
9 000–10 000 kr	2	0	0	0	4	2
10 000–11 000 kr	13	0	29	16	0	10
11 000–12 000 kr	11	8	29	4	11	10
12 000–13 000 kr	15	8	14	16	11	14
13 000–14 000 kr	13	0	14	16	4	10
14 000–15 000 kr	20	23	0	16	30	20
Nej, inte vid något av de angivna beloppen ²	13	31	0	8	29	17
Totalt³	87	69	86	76	88	83

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.² Om inte något av beloppen skulle få respondenten att börja studera ombeddes denne att kryssa i "Nej" på svarsalternativet "14 000–15 000 kr/månad".³ Frågans utformning gör att summan blir lägre än 100 procent.**Fråga 15: "Skulle du börja studera om studiestödet enbart var bidrag?¹". Resultat i procent.**

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	1	3	-	1	1	1
Ja	61	50	82	62	53	59
Net	38	47	18	36	46	39
Totalt²	100	100	100	100	100	100

¹ Under 2010 är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr).² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.**Fråga 16: "Ångrar du att du inte påbörjade studierna hösten 2004?". Resultat i procent.**

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	0	2	4	1	-	1
Ja	23	25	19	24	25	24
Net	76	73	77	76	75	76
Totalt¹	100	100	100	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Bakgrundsfrågor

Fråga 17: "Vilken är din högsta utbildningsnivå?"¹. Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	5	5	4	4	6	5
Jag har inte studerat	2	-	-	1	2	1
Grundskola eller motsvarande utbildning	14	18	14	10	19	14
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	57	50	57	62	49	56
Högskola eller motsvarande utbildning	15	21	21	17	14	16
Annan utbildning	8	6	4	7	9	7
Totalt²	100	100	100	100	100	100

¹ Endast ett svarsalternativ skulle markeras.

² På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 18.1: "Vilken är eller var din mammas högsta utbildningsnivå?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	2	2	-	2	2	2
Har inte studerat	11	13	3	7	20	12
Grundskola eller motsvarande utbildning	57	49	48	58	54	56
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	21	13	24	21	16	19
Högskola eller motsvarande utbildning	6	15	24	6	5	7
Vet inte	3	8	-	5	4	4
Totalt¹	100	100	100	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 18.2: "Vilken är eller var din pappas högsta utbildningsnivå?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	3	3	-	3	3	3
Har inte studerat	9	10	7	3	16	9
Grundskola eller motsvarande utbildning	38	30	21	38	38	37
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	31	34	57	33	24	32
Högskola eller motsvarande utbildning	12	11	11	15	9	12
Vet inte	7	11	4	7	9	8
Totalt¹	100	100	100	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 19: "Har du invandrat till Sverige?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	-	-	-	-	-	-
Nej	76	62	89	75	66	72
Ja, från ett land i Norden	3	5	-	3	3	3
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	4	11	-	4	8	5
Ja, från ett land utanför Europa	18	22	11	17	23	19
Totalt¹	100	100	100	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 20.1: "Har din mamma invandrat till Sverige?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	1	-	4	1	1	1
Nej	74	63	61	72	75	72
Ja, från ett land i Norden	20	25	29	22	18	21
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	2	3	4	3	2	2
Ja, från ett land utanför Europa	3	8	4	3	5	4
Vet inte	-	-	-	-	-	-
Totalt¹	100	100	100	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Fråga 20.2: "Har din pappa invandrat till Sverige?". Resultat i procent.

	Kvinna	Man	34 år och yngre	35–44 år	45 år och äldre	Alla
Svarat fel på frågan	1	-	4	1	-	1
Nej	77	63	67	73	78	75
Ja, från ett land i Norden	5	3	-	5	6	5
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	16	27	30	18	14	18
Ja, från ett land utanför Europa	1	6	-	3	2	2
Vet inte	-	-	-	-	-	-
Totalt¹	100	100	100	100	100	100

¹ På grund av automatisk avrundning till heltal kan summan av andelarna vid en manuell sammanräkning bli högre eller lägre än 100 procent.

Din sysselsättning efter gymnasiet

1 Har du studerat på eftergymnasial nivå efter gymnasiet?

Ja

Ja, mindre än 3 månader

Nej

}

Tack för att du besvarade frågan!
Övriga frågor riktar sig inte till dig.
Lägg enkäten i det medföljande
kuvertet och skicka in det till oss.

2 Varför valde du att studera på eftergymnasial nivå?

Markera endast ett svarsalternativ. Välj den huvudsakliga orsaken.

För att det var självklart att jag skulle studera vidare

För att öka mina chanser att få ett arbete

För att få studiemedel för min försörjning

För att det krävs utbildning för det jag arbetar med eller vill arbeta med

För att bli mer allmänbildad och få större kunskaper

För att studierna ger mig en bättre ekonomisk situation när jag studerat klart

För att jag inte fick något arbete

Annan orsak, nämligen _____

3 Inom vilket utbildningsområde har du huvudsakligen studerat på eftergymnasial nivå? Markera endast ett svarsalternativ.

Pedagogik och lärarutbildning

Humaniora (t.ex. historia, filosofi, språk, litteraturhistoria, teologi) och konst

Samhällsvetenskap, juridik, ekonomi och administration

Naturvetenskap, matematik och data

Teknik och tillverkning

Lant- och skogsbruk samt djursjukvård

Hälso- och sjukvård samt social omsorg

Tjänster, t.ex. transport, turism, hotell och restaurang

Något annat, nämligen _____

4 Hur länge har du sammanlagt studerat på eftergymnasial nivå?

Kortare tid än 1 termin

1–5 terminer

6 terminer eller mer

+

«Löpnnummer

702

+

5 Vad av följande har du använt dig av för att försörja dig under studierna på eftergymnasial nivå? Du kan markera flera svarsalternativ.

- Studiebidrag och lån
- Enbart studiebidrag
- Lön
- Inkomster från kapital eller näringsverksamhet
- Aktivitetsersättning
- Utvecklingsersättning
- Ekonomiskt stöd från föräldrar
- Ekonomiskt stöd från make/maka/sambo/pojkvän/flickvän
- Sparade medel
- Banklån eller annat lån
- Bostadsbidrag
- Barnbidrag
- Försörjningsstöd (socialbidrag)
- Något annat, nämligen _____

6 Vilka sysselsättningar förutom studier har du haft efter gymnasiet?

Markera bara sådant som har varit din huvudsakliga sysselsättning i mer än tre månader i följd.

Jag har ...

- arbetat
- rest
- varit arbetslös
- varit föräldraledig
- varit sjukskriven
- gjort något annat, nämligen _____

7 Vad har varit din huvudsakliga sysselsättning efter gymnasiet?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Studier
- Arbete
- Resor
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Något annat, nämligen _____

+

+

8 **Vilken är din huvudsakliga sysselsättning nu?** Markera endast ett svarsalternativ.

- Studier
- Arbete
- Resor
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Något annat, nämligen_____

9 **Hur upplever du att din ekonomi är nu?**

- Mycket bra
- Bra
- Ganska bra
- Ganska dålig
- Dålig
- Mycket dålig

10 **Hade du ändå börjat studera på eftergymnasial nivå även om det inte funnits statligt studiestöd då?**

- Ja
- Ja, troligen
- Nej, troligen inte
- Nej

11 **Studerar du nu eller har du tidigare studerat med studielån?**

Markera endast ett svarsalternativ.

- Ja
- Nej, jag har inte behövt ta studielån för att försörja mig under studierna
- Nej, jag vill inte belasta min ekonomi med den återbetalning som ska göras efter avslutade studier
- Nej, jag vill inte låna för jag tycker att det är fel att betala ränta på ett lån
- Nej, av en annan anledning, nämligen_____

} Gå vidare till fråga 18

12 Hur mycket studielån har du tagit?

Markera endast ett svarsalternativ. Välj det påstående som stämmer bäst.

- Jag har hela tiden tagit fullt studielån för att kunna studera
- Jag har hela tiden tagit fullt studielån, men jag skulle ha kunnat studera med mindre lån
- Jag har hela tiden tagit fullt studielån, men jag skulle ha kunnat studera utan studielån
- Jag har lånat mindre än vad som är möjligt och jag har bara lånat så mycket som jag har behövt
- Jag har lånat mindre än vad som är möjligt, men jag skulle ha kunnat studera med mindre lån
- Jag har lånat mindre än vad som är möjligt, men jag skulle ha kunnat studera helt utan lån

13 Skulle du ha börjat studera på eftergymnasial nivå om du inte kunnat få studielån?

I år är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr).

- Ja
- Ja, troligen
- Nej, troligen inte
- Nej

14 Hur påverkade studielånets trygghetsregler* ditt val att ta studielån?

- Inte alls – jag kände inte till trygghetsreglerna
- Inte alls – men jag kände till trygghetsreglerna
- Lite – jag hade lånat mindre om trygghetsreglerna inte fanns
- Mycket – jag hade inte lånat alls om trygghetsreglerna inte fanns

* Möjlighet att få nedsatt betalning vid exempelvis låg inkomst eller nya studier och att få lån avskrivet vid bland annat 68 års ålder eller dödsfall.

15 Påverkade möjligheten att få tidigare lån avskrivet* ditt val att studera på högskola?

- Nej, det har inte berört mig eftersom jag inte tagit studielån för vuxenstudier på grundskole- eller gymnasienivå
- Nej, jag kände inte till att det fanns en sådan möjlighet att få avskrivning
- Nej, jag hade studerat vidare ändå
- Ja lite, det gjorde det lättare att gå vidare till högskolan
- Ja mycket, det gjorde att jag valde att fortsätta på högskolan

* Den som har tagit studielån för grundläggande eller gymnasial vuxenutbildning kan få dessa avskrivna om han eller hon fortsätter studierna på högskolenivå.

16 Påverkades ditt val att studera på högskolan av att räntan för studielån beräknas på ett annat sätt än vanlig bankränta?

- Nej, jag visste inte hur räntan på studielån beräknas
- Nej, men jag visste hur räntan på studielån beräknas
- Ja, och sättet räntan beräknas på gjorde det lättare för mig att gå vidare till högskolan
- Ja, och sättet räntan beräknas på var det som gjorde att jag valde att gå vidare till högskolan

* Staten tar inte ut något räntepåslag på studielånen för att täcka kostnader och skapa vinst.

17 Har du påverkats av att studielånet du tar, eller har tagit, ska betalas tillbaka?

Du kan markera flera svarsalternativ. Välj de påståenden som stämmer för dig.

- Nej
- Ja, jag är orolig för hur jag ska kunna betala tillbaka studielånet
- Ja, jag känner stress av att skulden växer
- Ja, jag har övervägt att inte studera på grund av att jag egentligen inte vill ta studielån
- Ja, jag avstår från vissa kurser för att hålla nere skulden
- Ja, jag har valt en kortare utbildning på grund av att jag inte vill ha så stor skuld att betala tillbaka
- Ja, jag har arbetat mer för att inte behöva låna så mycket
- Ja, jag har läst fler kurser per termin för att inte behöva låna så mycket
- Ja, på annat sätt, nämligen _____

Frågor om din bakgrund

18 Jag ...

- är ensamstående
 - är ensamstående och har barn
 - är gift, har ingått partnerskap eller är sambo
 - är gift, har ingått partnerskap eller är sambo samt har barn
 - har pojkvän/flickvän
- } Gå vidare till fråga 20

19 Vad är din makes/makas/sambos/pojkväns/flickväns huvudsakliga sysselsättning nu?

- Arbete
- Resor
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Studier
- Något annat, nämligen _____

20 I vilken typ av bostad bor du?

- Hyresrätt som är studentbostad
- Hyresrätt som inte är studentbostad
- Bostadsrätt
- Villa eller radhus
- Rum (inneboende)
- Annat, nämligen _____

21 Bor du tillsammans med någon/några? Du kan markera flera svarsalternativ.

- Nej
- Ja, tillsammans med make/maka/sambo
- Ja, tillsammans med make/maka/sambo och med barn
- Ja, tillsammans med barn
- Ja, med någon av eller båda mina föräldrar
- Ja, med andra studerande eller vänner
- Andra förhållanden, nämligen _____

22 Har du invandrat till Sverige?

- Nej
- Ja, från ett land i Norden
- Ja, från ett land i Europa utanför Norden
- Ja, från ett land utanför Europa

23 Har din mamma eller pappa invandrat till Sverige?

	Min mamma	Min pappa
Nej	☐	•
Ja, från ett land i Norden	☐	•
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	☐	•
Ja, från ett land utanför Europa	☐	•
Vet inte	☐	•

24 Vilken är eller var dina föräldrars högsta utbildningsnivå?

	Min mamma	Min pappa
Har inte studerat	☐	☐
Grundskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Högskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Vet inte	☐	☐

25 Vilken genomsnittlig betygspoäng fick du i slutbetyg när du gick ut gymnasiet?

- Under 10
- 10–14
- Över 14
- Vet inte

26 Här kan du lämna synpunkter på studiestödet eller CSN:s service.

Frågor som ställs här kommer vi inte att kunna svara på. Behöver du mer utrymme så kan du fortsätta på nästa sida. Om du har frågor om beviljning eller återbetalning av studiestöd, får du gärna ringa 0771-276 000.

Studiestödets betydelse

- 1 **Har du studerat efter gymnasiet?** Som studier ska du inte räkna arbetsmarknadsutbildning eller utbildning hos din arbetsgivare.

Nej

Ja, mindre än 3 månader

Ja, 3 månader eller mer

}

Tack för att du besvarade frågan! Övriga frågor riktar sig inte till dig. Lägg enkäten i det medföljande kuvertet och skicka in det till oss.

- 2 **Varför har du inte fortsatt att studera efter gymnasiet?**

Markera endast ett svarsalternativ. Välj den huvudsakliga orsaken.

Jag har ett arbete och jag vill hellre fortsätta arbeta än att studera

Jag har velat göra något annat innan jag studerar vidare

Jag har aldrig haft för avsikt att fortsätta studera

Jag har inte haft någon studiemotivation

Jag har inte vetat vad jag vill utbilda mig till

Jag har saknat behörighet för det jag vill läsa

Jag har inte kommit in på den utbildning jag vill läsa

Jag har inte kunnat studera på grund av sjukdom

Jag kunde inte börja studera på grund av min familjesituation

Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt

Jag har inte velat ta studielån

Jag har trott att jag inte skulle klara av studierna

Annan orsak, nämligen _____

Dina gymnasiestudier

- 3 **Har du ett slutbetyg från en treårig gymnasieutbildning?**

Ja

Nej → Gå vidare till fråga 6

- 4 **Vilken genomsnittlig betygspoäng fick du i ditt slutbetyg?**

Under 10

10–14

Över 14

Vet inte

5 Har du grundläggande behörighet* till högskolestudier?

- Ja
- Nej
- Vet inte

* Grundläggande behörighet har den som fått slutbetyg från ett fullständigt nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan och har lägst betyget godkänt i minst 2 250 gymnasiepoäng samt lägst betyget Godkänt i svenska A och B, alternativt svenska som andraspråk A och B, samt i engelska A och matematik A. Grundläggande behörighet kan även uppnås genom studier på komvux eller folkhögskola eller genom en bedömning av reell kompetens.

Din sysselsättning efter gymnasiet och nuvarande ekonomi**6 Vilka sysselsättningar har du haft efter gymnasiet?**

Markera bara sådant som har varit din huvudsakliga sysselsättning i mer än tre månader i följd.

Jag har ...

- arbetat
- rest
- varit arbetslös
- varit föräldraledig
- varit sjukskriven
- något annat, nämligen _____

7 Vad har varit din huvudsakliga sysselsättning efter gymnasiet?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Arbete
- Resor
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Något annat, nämligen _____

8 Vilken är din huvudsakliga sysselsättning nu? Markera endast ett svarsalternativ.

- Arbete
- Resor
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Något annat, nämligen _____

9 Hur upplever du att din ekonomi är nu?

- Mycket bra
- Bra
- Ganska bra
- Ganska dålig
- Dålig
- Mycket dålig

Framtiden och en tillbakablick

10 Har du planer på att börja studera? Du kan markera flera svarsalternativ.

- Nej
- Ja, för att det har jag planerat hela tiden
- Ja, för att min familjesituation har ändrats eller kommer att ändras
- Ja, för att jag har studiemotivation nu
- Ja, för att jag inte får något arbete annars
- Ja, för att mitt arbete kräver det
- Ja, för att jag får intressantare arbetsuppgifter och/eller högre lön om jag utbildar mig
- Ja, för att jag har blivit tillräckligt frisk nu
- Ja, av annat skäl, nämligen _____

} Gå vidare till
fråga 14

11 Påverkar studiestödsbeloppet* dina planer att inte börja studera?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Nej → Gå vidare till fråga 14
- Ja, studiestödsbeloppet är för lågt
- Ja, jag vill inte ta studielån → Gå vidare till fråga 13

* I år är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr). Den studerande kan även ha rätt till tilläggsbidrag för barn, tilläggs lån och merkostnads lån. Tilläggs lånet är i år 1 676 kronor för fyra veckors heltidsstudier och tilläggsbidraget är 508 kr för ett barn, 828 kr för två barn och 996 kr för tre barn. Du kan läsa mer om detta på www.csn.se.

12 Skulle du börja studera om du fick ett studiestöd (lån och bidrag) på ...

Markera endast ett svarsalternativ. Välj det belopp som du minst behöver för att kunna studera. Om inte något av beloppen skulle få dig att börja studera, kryssar du för ”Nej” på svarsalternativet ”14 000–15 000 kr/månad”.

	Ja	Nej	
8 000–9 000 kr/månad	☐	☐	} Gå vidare till fråga 14
9 000–10 000 kr/månad	☐	☐	
10 000–11 000 kr/månad	☐	☐	
11 000–12 000 kr/månad	☐	☐	
12 000–13 000 kr/månad	☐	☐	
13 000–14 000 kr/månad	☐	☐	
14 000 kr–15 000 kr/månad	☐	☐	

13 Skulle du börja studera om studiestödet enbart var bidrag?

I år är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr).

- Ja
- Nej

14 Ängrar du att du inte fortsatte studera direkt efter gymnasiet?

- Ja
- Nej

Bakgrundsfrågor om dig

15 Jag ...

- är ensamstående
 - är ensamstående och har barn
 - är gift, har ingått partnerskap eller är sambo
 - är gift, har ingått partnerskap eller är sambo samt har barn
 - har pojkvän/flickvän
- } Gå vidare till fråga 17

16 Vad är din makes/makas/sambos/pojkväns/flickväns huvudsakliga sysselsättning nu?

- Arbete
- Resor
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Något annat, nämligen _____

17 I vilken typ av bostad bor du?

- Hyresrätt
- Bostadsrätt
- Villa eller radhus
- Rum (inneboende)
- Annat, nämligen _____

18 Bor du tillsammans med någon/några? Du kan markera flera svarsalternativ.

- Nej
- Ja, tillsammans med make/maka/sambo
- Ja, tillsammans med make/maka/sambo och med barn
- Ja, tillsammans med barn
- Ja, med någon av eller båda mina föräldrar
- Ja, med vänner
- Andra förhållanden, nämligen _____

19 Har du invandrat till Sverige?

- Nej
- Ja, från ett land i Norden
- Ja, från ett land i Europa utanför Norden
- Ja, från ett land utanför Europa

20 Har din mamma eller pappa invandrat till Sverige?

	Min mamma	Min pappa
Nej	☐	☐
Ja, från ett land i Norden	☐	•
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	☐	•
Ja, från ett land utanför Europa	☐	•
Vet inte	☐	•

21 Vilken är eller var dina föräldrars högsta utbildningsnivå?

	Min mamma	Min pappa
Har inte studerat	☐	☐
Grundskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Högskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Vet inte	☐	☐

22 Här kan du lämna synpunkter på studiestödet eller CSN:s service.

Frågor som ställs här kommer vi inte att kunna svara på. Om du har frågor om beviljning eller återbetalning av studiestöd, får du gärna ringa 0771-276 000.

Tack för din medverkan!

Din sysselsättning under perioden 2004–2010

1 Vilken var din huvudsakliga sysselsättning våren 2004?

- Arbete
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Studier
- Något annat, nämligen _____
- Jag minns inte

2 Studerade du hösten 2004?

- Nej
- Ja, jag började studera men jag avbröt studierna
- Ja, jag studerade hela terminen

Tack för att du besvarade frågan!
Övriga frågor riktar sig inte till dig.
Lägg enkäten i det medföljande
kuvertet och skicka in det till oss.

3 Vad var den huvudsakliga orsaken till att du inte studerade hösten 2004?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Jag hade inte någon studiemotivation
- Jag var osäker på om jag skulle klara av studierna
- Jag var osäker på om jag verkligen ville studera
- Jag visste inte vad jag ville läsa
- Jag kom inte in på den utbildning jag ville gå
- Jag blev sjuk
- Jag kunde inte börja studera på grund av min familjesituation
- Jag hade varit tvungen att flytta för att studera och det ville jag inte
- Jag ville hellre arbeta än studera och då jag fick erbjudande om ett arbete tog jag det
- Jag bedömde att studierna inte skulle förbättra mina möjligheter att få ett arbete
- Jag bedömde att studierna inte skulle göra det lättare för mig att byta arbete
- Jag bedömde att studierna inte skulle ge mig en högre inkomst efter studietiden än den jag redan hade
- Jag tyckte att studiestödsbeloppet var för lågt
- Jag ville inte ta studielån
- Annan orsak, nämligen _____

+

«Löpnummer

602

+

4 **Vad gjorde du hösten 2004 i stället för att studera?** Du kan markera flera svarsalternativ.

- Arbetade
- Var arbetslös
- Var föräldraledig
- Var sjukskriven
- Något annat, nämligen _____

5 **Har du studerat någon gång efter hösten 2004?**

- Nej
- Ja, mindre än 1 termin
- Ja, 1–2 terminer
- Ja, 3–4 terminer
- Ja, mer än 4 terminer

6 **Vad har varit din huvudsakliga sysselsättning under perioden 2005–2010?**

- Arbete
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Studier
- Något annat, nämligen _____

7 **Vilken är din huvudsakliga sysselsättning nu?**

- Arbete
- Arbetslöshet
- Föräldraledighet
- Sjukskrivning
- Studier
- Något annat, nämligen _____

+

+

Boende och ekonomi

8 Bodde du tillsammans med någon hösten 2004?

Du kan markera flera svarsalternativ.

- Nej
- Ja, tillsammans med make/maka/sambo och med barn eller ungdomar under 21 år (t.ex. syskon, egna barn, partners barn)
- Ja, tillsammans med barn eller ungdomar under 21 år (t.ex. syskon, egna barn)
- Ja, med någon av eller båda mina föräldrar
- Ja, med make/maka/sambo
- Ja, med andra studerande eller vänner
- Andra förhållanden, nämligen _____

Fråga 9 riktar sig enbart till dig som bodde tillsammans med make/maka/sambo/pojkvän/flickvän hösten 2004. Övriga går till fråga 10.

9 Vad gjorde din make/maka/sambo/pojkvän/flickvän hösten 2004?

Markera endast ett svarsalternativ. Välj den huvudsakliga sysselsättningen.

- Arbetade heltid
- Arbetade deltid
- Var studerande
- Var arbetslös
- Var pensionär eller hade sjuk- eller aktivitetsersättning
- Var föräldraledig
- Annat, nämligen _____

10 Hur var din ekonomi hösten 2004?

- Mycket bra
- Bra
- Ganska bra
- Ganska dålig
- Dålig
- Mycket dålig

11 Hur är din ekonomi nu?

- Mycket bra
- Bra
- Ganska bra
- Ganska dålig
- Dålig
- Mycket dålig

Framtiden och en tillbakablick**12 Har du planer på att börja studera?** Du kan markera flera svarsalternativ.

- Jag studerar redan → Gå vidare till fråga 16
- Nej
- Ja, när barnen har vuxit upp
- Ja, för att min familjesituation har ändrats eller kommer att ändras
- Ja, för att jag har studiemotivation nu
- Ja, för att jag inte får något arbete annars
- Ja, för att mitt arbete kräver det
- Ja, för att jag får intressantare arbetsuppgifter och/eller högre lön om jag utbildar mig
- Ja, för att jag har blivit tillräckligt frisk nu
- Ja, av annat skäl, nämligen _____

} Gå vidare till
fråga 16**13 Påverkar studiestödsbeloppet* dina planer att inte börja studera?**

Markera endast ett svarsalternativ.

- Nej → Gå vidare till fråga 16
- Ja, studiestödsbeloppet är för lågt
- Ja, jag vill inte ta studielån → Gå vidare till fråga 15

* I år är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr). Den studerande kan även ha rätt till tilläggsbidrag för barn, tilläggs lån och merkostnadslån. Tilläggslånet är i år 1 676 kronor för fyra veckors heltidsstudier och tilläggsbidraget är 508 kr för ett barn, 828 kr för två barn och 996 kr för tre barn. Du kan läsa mer om detta på www.csn.se.

14 Skulle du börja studera om du fick ett studiestöd (lån och bidrag) på ...

Markera endast ett svarsalternativ. Välj det belopp som du minst behöver för att kunna studera. Om inte något av beloppen skulle få dig att börja studera, kryssar du för "Nej" på svarsalternativet "14 000–15 000 kr/månad".

	Ja	Nej	
8 000–9 000 kr/månad	☐	☐	} Gå vidare till fråga 16
9 000–10 000 kr/månad	☐	☐	
10 000–11 000 kr/månad	☐	☐	
11 000–12 000 kr/månad	☐	☐	
12 000–13 000 kr/månad	☐	☐	
13 000–14 000 kr/månad	☐	☐	
14 000 kr–15 000 kr/månad	☐	☐	

15 Skulle du börja studera om studiestödet enbart var bidrag?

I år är studiestödsbeloppet 8 140 kronor för fyra veckors studier på heltid (bidrag 2 696 kr och lån 5 444 kr).

- Ja
 Nej

16 Äntrar du att du inte påbörjade studierna hösten 2004?

- Ja
 Nej

Bakgrundsfrågor om dig**17 Vilken är din högsta utbildningsnivå? Markera endast ett svarsalternativ.**

- Jag har inte studerat
 Grundskola eller motsvarande utbildning
 Gymnasieskola eller motsvarande utbildning
 Högskola eller motsvarande utbildning
 Annan utbildning

18 Vilken är eller var dina föräldrars högsta utbildningsnivå?

	Min mamma	Min pappa
Har inte studerat	☐	☐
Grundskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Högskola eller motsvarande utbildning	☐	☐
Vet inte	☐	☐

19 Har du invandrat till Sverige?

- Nej
- Ja, från ett land i Norden
- Ja, från ett land i Europa utanför Norden
- Ja, från ett land utanför Europa

20 Har din mamma eller pappa invandrat till Sverige?

	Min mamma	Min pappa
Nej	☐	☐
Ja, från ett land i Norden	☐	☐
Ja, från ett land i Europa utanför Norden	☐	☐
Ja, från ett land utanför Europa	☐	☐
Vet inte	☐	☐

21 Här kan du lämna synpunkter på studiestödet eller CSN:s service.

Frågor som ställs här kommer vi inte att kunna svara på. Om du har frågor om beviljning eller återbetalning av studiestöd, får du gärna ringa 0771-276 000.

Tack för din medverkan!